

नमस्कार मंडळी

मार्च महिन्याचे आगमन झाले की वसंत ऋतूचे वेध लागतात. थंडीने गारठलेली जनता आल्हाददायक हवामानाची वाट बघू लागते. हा महिना खूप साऱ्या सणासुदीने भरलेला आहे, त्यामुळे सर्व मंडळातील उत्साही कार्यकर्त्यांना छोटे-मोठे कार्यक्रम साजरे करण्याच्या सुंदर संध्या मिळणार आहेत.

८ मार्च - 'आंतरराष्ट्रीय महिला दिना'निमित्त, बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या समाजरंग, ध्यान आणि उत्तररंग उपक्रमांतर्फे आम्ही महिलांसाठी एक विशेष चर्चा सत्र आयोजित केले आहे, ज्यामध्ये तज्ञ डॉक्टर आणि सामाजिक कार्यकर्त्या महिलांना मार्गदर्शन करतील. भारतातील "आशा" कार्यकर्त्यांच्या ग्रामीण महिलांसाठीच्या महत्त्वपूर्ण कार्याचेही आम्ही कौतुक करणार आहोत. उत्तर अमेरिकेतील मंडळांच्या सहकार्यांनी आम्ही निधी संकलन करित असून, हा निधी 'मैना फाउंडेशन' मार्फत भारतात पाठवण्यात येईल. "आशा" कार्यकर्त्यांतर्फे, नागपूर परिसरातील ग्रामीण महिलांमध्ये स्तन-कर्करोग जनजागृती, तपासणीसाठी प्रोत्साहन आणि माहिती प्रसारासाठी, हा निधी वापरण्यात येणार आहे. तरी, आपल्या मंडळामध्ये निधी संकलन आयोजित झाले असल्यास सढळ हस्ते मदत करावी, ही नम्र विनंती.

नुकतेच नाशिक येथे चौथे विश्व मराठी संमेलन पार पाडले. या संमेलनाला उत्तर अमेरिकेतून जवळजवळ २० जण उपस्थित राहिले. हे संमेलन कवी कुसुमाग्रजांच्या गावी, म्हणजेच नाशिकला,

त्यांच्या जन्मदिनी, म्हणजेच २७ फेब्रुवारीला, अर्थात "मराठी भाषा गौरव दिनाच्या" दिवशी सुरू झाले व ते एक मार्च पर्यंत चालले.

फेब्रुवारी महिना हा बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या घटना सुधारणा संदर्भात महत्त्वाचा होता. घटना सुधारणा ही कोणत्याही संस्थेच्या उत्तम प्रशासनासाठी गरजेची गोष्ट आहे. २०२४ च्या बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या निवडणुका झाल्यावर आम्हाला घटनेमध्ये प्रामुख्याने निवडणूक प्रक्रियेत काही सुधारणा करायच्या आहेत असे जाहीर केले होते त्यानुसार आम्ही एक स्वतंत्र "बृहन्महाराष्ट्र मंडळ निवडणूक सुधारणा समिती" (BMM Election Reform Committee) स्थापन केली. त्या समितीने दिलेल्या शिफारसींचा संदर्भ घेऊन या सर्व सुधारणा करण्यात आल्या. त्यासाठी आम्ही खास सर्वसाधारण सभा बोलावली व त्यात दोन तृतीयांश मताधिक्याने मंजूर झालेल्या सुधारणा बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या घटनेत आता समाविष्ट करण्यात आल्या आहेत. या सुधारणा प्रक्रियेत भाग घेण्यात घेणाऱ्या

सर्वांचे मी मनःपूर्वक आभार मानतो. ही घटना सुधारणा, बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या घटनेत दिलेल्या नियमानुसार व अत्यंत पारदर्शक पद्धतीने करण्यात आली.

गेल्या महिन्यातील आणखी एक उल्लेखनीय उपक्रम म्हणजे "शिवचरित्र पारायण". बृहन्महाराष्ट्र मंडळ शाळेचे संचालक राहुल देशमुख यांच्या नेतृत्वात हा उपक्रम सलग पाच वर्षे यशस्वीपणे चालू आहे. वीस दिवस अखंड चाललेल्या या पारायणाची सुरुवात प्रसिद्ध दिग्दर्शक अजित भुरे यांच्या वाचनाने झाली, तर समारोप सुप्रसिद्ध संगीतकार कौशल इनामदार यांच्या वाचनाने १९ फेब्रुवारीला शिवजयंतीच्या दिवशी झाला. जवळजवळ चाळीस वाचकांनी बाबासाहेब पुरंदरे लिखित राजा शिवछत्रपती या ग्रंथातील निवडक अध्यायांचे वाचन केले.

सिअॅटलच्या अधिवेशनाची तयारी जोरात चालू आहे. मी सर्व मंडळाच्या अध्यक्षांना विनंती करतो की त्यांनी या अधिवेशनाची माहिती आपल्या मंडळातील सर्व मंडळींपर्यंत पोहोचवावी तसेच BMM Awards, BMM Youth Scholarship, आणि BMM Book Publication याबद्दलची माहिती आपल्या सभासदांना कळवावी. आपापल्या मंडळातील सभासदांची संख्या वाढवण्यासाठी याचा उपयोग होऊ शकतो, तसेच आपल्या मंडळातील एखाद्या गुणवंत व्यक्तीला राष्ट्रीय स्तरावर एखादे पारितोषिक मिळणं ही खरोखरच अभिमानाची गोष्ट असते. त्याचबरोबर पुढील अधिवेशन कोणत्या मंडळाला आयोजित करायचे असेल तर त्यांच्यासाठीचे अर्ज आम्ही मागवत आहोत. या बदलची सगळी माहिती बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

सर्व मंडळांना येत्या ३१ मार्च २०२६ पर्यंत आपापल्या मंडळाचे बृहन्महाराष्ट्र मंडळाचे प्रतिनिधी जाहीर करणे आवश्यक आहे. हे प्रतिनिधी २०२६ च्या अधिवेशनात होणाऱ्या बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या निवडणुकीसाठी उमेदवार म्हणून उभे राहू शकतात तसेच मतदान ही करू शकतात. १ एप्रिल नंतर बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या २०२६-२८ च्या कार्यकारिणीसाठी तसेच विश्वस्त पदासाठी निवडणुका जाहीर होतील.

तुम्हा सर्वांना येणाऱ्या होळी, धूलिवंदन, रंगपंचमी, शिवजयंती, गुढीपाडवा, आणि रामनवमीच्या शुभेच्छा, तसेच सर्व माता-भगिनींना "आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाच्या" शुभेच्छा!

तुम्हा सर्वांना येणाऱ्या मराठी नववर्षाच्या हार्दिक शुभेच्छा तसेच हे येणारे नवे वर्ष तुम्हा सर्वांना सुखसमृद्धीचे आणि भरभराटीचे जावो ही ईश्वरचरणी प्रार्थना. जय हिंद - जय महाराष्ट्र!

आपला,

- प्रसाद पानवळकर अध्यक्ष, बृहन्महाराष्ट्र मंडळ

बृहन्महाराष्ट्र वृत्त

बृहन्महाराष्ट्र मंडळ उत्तर अमेरिका या संस्थेचे मुखपत्र
स्थापना १९८१ (शिकागो)

संस्थापक:- कै. विष्णु वैद्य, कै. शरद गोडबोले, कै. जयश्री हुपरीकर

अंकासाठी साहित्य/मजकूर पाठविण्याचा पत्ता:

ईमेल: vrutta@bmmonline.org

बृहन्महाराष्ट्र वृत्त कार्यालय संपर्क :-

BMM Treasurer - Santosh Salvi

4 Azalea Lane, Nashua, NH 03062

Ph: 603 438 9279

Email: santosh.salvi@bmmonline.org

जाहिरातींचे दर: पूर्ण पान: \$ 200 अर्धे पान: \$ 125
पाव पान: \$ 100 अष्टमांश पान: \$ 75

Send your payments to: zelle@bmmonline.org

वृत्त दर महिन्याला प्रसिद्ध होते. आदल्या महिन्याच्या १५ तारखेपर्यंत आलेल्या मजकुरातून निवडक मजकूर नजीकच्या अंकात प्रसिद्ध करण्याचे सर्व प्रयत्न केले जातील. लेखासाठी जास्तीत जास्त १ ते २ पानांचा मजकूर मराठीत लिहून MS word मध्ये पाठवावा. प्रसिद्ध झालेल्या मजकुराशी संपादक सहमत असतातच असे नाही. लिखाणाच्या निवडीचे, प्रकाशन योग्य किरकोळ बदलाचे आणि व्याकरणीय दुरुस्तीचे अंतिम अधिकार संपादकांकडे राहतील.

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाची कार्यकारिणी (२०२४ - २०२६)

मताधिकार असलेले सदस्य

अध्यक्ष: प्रसाद पानवळकर, ऑस्टिन, टेक्सस
सचिव: नरेंद्र कल्याणकर, रॅले, नॉर्थ कॅरोलायना
कोषाध्यक्ष: संतोष साळवी, नाशुवा, न्यू हॅम्पशायर
सदस्य: पुरू ठाकरे, रिचमंड, व्हर्जिनिया
मेधा गोडबोले, क्लिक्लॅंड, ओहायो
गौरव पटवर्धन, सॉल्ट लेक सिटी, युटा
राहुल देशमुख, पिट्सबर्ग, पेनसिल्व्हेनिया
आनंद चौथार्ड, एडिसन, न्यू जर्सी

नियुक्त सदस्य

माजी अध्यक्ष: संदीप दीक्षित, क्लिक्लॅंड, ओहायो

विश्वस्त समिती

अध्यक्ष : नितीन जोशी, शिकागो, इलिनॉय
सदस्य: सुनील सूर्यवंशी, रिजफील्ड, कनेटिकट
सदस्य: मंजुषा नाईक, वेस्ट पाम बीच, फ्लोरिडा
प्रकाशक: बृहन्महाराष्ट्र मंडळ, उत्तर अमेरिका

Disclaimer: The advertised business is a wholly independent entity from Bruhan Maharashtra Mandal (BMM). BMM is neither liable nor responsible for any actions or communications between third parties and the advertised businesses, including parents and subsidiaries of the advertised businesses.

या अंकात

अध्यक्षीय	१
बृ. म. मंडळ कार्यकारिणी व संपादक समिती	२
२०२६ सिअॅटल अधिवेशन अहवाल	३
राशिभविष्य	५
Reshimgathee Spring Soiree	६
अर्थमंथन	६
क्रिकेट स्पर्धा	८
अभ्यासाव्यतिरिक्त गवसलेली ओळख	९
डॅलस फोर्ट वर्थ महाराष्ट्र मंडळ	११
आनंदाचे देणे	१२
सुरमयी स्वप्रांची दुनिया	१४
सात्विकतेच्या गुढ्या उभारू	१५
गंमती जंमती करत संवर्धन !	१७
पहिला किनारा - पूर्व आफ्रिकेतील अनुभव	१७
नागपूरमधील तीन कार्यक्रम - काही विचार	१९
मनात रुजलेली पण न लिहिलेली एक कहाणी	२१
शैलगमन उत्सव २०२६ वृत्तांत	२२
सद्गुरुकृपेने उजळलेला माझा भक्तीप्रवास	२४
शिवाजी महाराजांची समावेशक वृत्ती	२६
जाहिरात	२७
जाहिरात	२८
बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या घटनेतील महत्त्वपूर्ण सुधारणा	२९
पूरग्रस्त मदतनिधी अहवाल	३०
विश्व मराठी संमेलन क्षणचित्रे	३१
MANA Paintings	३२

संपादक समिती

अपर्णा कोळेकर
नीता धोपेश्वरकर
विदुला कोल्हटकर
अनिता कांत

कोमल कुलकर्णी
शुभदा सावरगावकर
शीतल रांगणेकर
प्रसाद पानवळकर

हया अंकाबाबत तुमचे मत नक्की कळवा :

[Email - Vrutta@Bmmonline.org](mailto:Vrutta@Bmmonline.org)

आलेल्या प्रतिक्रिया पैकी, निवडक प्रतिक्रिया पुढच्या अंकात प्रसिद्ध केल्या जातील. शब्दमर्यादा: १०० शब्द.

२०२६ सिअॅटल अधिवेशन अहवाल

‘बीएमएम वृत्त’च्या सर्व वाचकांना नमस्कार. तिथीने येणाऱ्या शिवजयंतीच्या तसेच गुढीपाडव्याच्या सर्वांना हार्दिक शुभेच्छा!!! नवीन मराठी वर्ष आपल्या सर्वांना सुखाचे, समृद्धीचे आणि आरोग्यसंपन्न जावो ही सदृच्छा.

संमेलन आता अवघ्या ५ महिन्यांवर येऊन ठेपले आहे! कार्यकर्त्यांच्या कामाला आता अक्षरशः वेग आला आहे आणि सर्व समित्या पूर्ण जोमाने तयारीला लागल्या आहेत. नियोजन, बैठका, कार्यक्रमांची आणि विविध उपक्रमांची आखणी यामध्ये सगळ्यांचा उत्साह ओसंडून वाहत आहे.

तिकीटविक्री जोरात सुरू आहे. आपले स्थान निश्चित करण्यासाठी आणि पहिल्या टप्प्यातील कमी दराचा फायदा घ्यायचा असेल तर तिकीट आत्ताच बुक करा! 😊 **गुढीपाडव्यानंतर म्हणजेच १९ मार्च नंतर तिकीटांचे दर वाढणार आहेत**, त्यामुळे उशीर करू नका. लवकर नोंदणी केल्यास मुख्य प्रेक्षागृहात पुढील रांगेत बसण्याची संधी मिळू शकते. मित्र-मैत्रीणींसोबत एकत्र बसायचे असल्यास आपल्या शहरातील मराठी मंडळाशी संपर्क साधा. अन्यथा थेट संमेलनाच्या संकेतस्थळावर नोंदणी करा: 👍

<https://bmmseattle2026.org/bmm2026>

नवीन काय?

भोजन-विरहित नवीन तिकीट - फक्त \$३५०.००

ज्यांना सकाळची न्याहरी आणि दुपारचे, रात्रीचे भोजन नको असेल त्यांच्यासाठी हे खास तिकीट आम्ही लवकरच उपलब्ध करून देत आहोत. न्याहरी/भोजन हवे असल्यास अतिरिक्त शुल्क भरावे लागेल.

‘ती’चा सन्मान: Celebration of Womanhood

बीएमएम२०२६ प्रवासाच्या केंद्रस्थानी आहे — ‘ती’चा सन्मान; स्त्रीत्वाचा सन्मान 🌸🙏

‘ती’ म्हणजे उर्मी, ऊर्जा, प्रेम, महत्वाकांक्षा आणि जबाबदारी; ती आपली मायभूमी, मायबोली, संस्कृती आणि अस्मिता. माता, भगिनी, मुलगी, पत्नी, प्रियसी, मैत्रीण – नाती विणणारी, भाषा

जपणारी, परंपरा पुढे नेणारी, मूल्ये जपणारी आणि पुढील पिढीला दिशा देणारी शक्ती.

बीएमएम२०२६ केवळ साडेतीन दिवसांचा कार्यक्रम नाही; हा स्थानिक ते जागतिक मराठी समुदायाला जोडणारा प्रेरणादायी प्रवास आहे. या प्रवासाचा एक भाग म्हणून, ऑगस्टपर्यंत दर महिन्याला उत्तर अमेरिकेतील उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या **प्रेरणादायी स्त्रियांचा गौरव** करण्यात येईल. आपल्या मराठी मंडळातील ज्या स्त्रियांनी त्यांच्या क्षेत्रात असाधारण, प्रेरणादायी व उल्लेखनीय काम केले आहे, अशा स्त्रियांची नामांकने (किमान ४-५) आम्हाला पाठवावीत ही नम्र विनंती. मंडळ अध्यक्षानी त्यांच्या मंडळाच्या (अध्यक्षाच्या) अधिकृत ई-मेल ID वरून ही नामांकने पाठवावीत. ई-मेल TichaSanmaan@bmmseattle2026.org या पत्त्यावर पाठवावे.

कृपया प्रत्येक नामांकनासोबत पुढील माहिती पाठवा:

1. स्त्रीचे पूर्ण नाव
  2. फोटो, ई-मेल आणि फोन नंबर
  3. कार्याची सविस्तर माहिती / Resume
  4. नामांकन पाठवणाऱ्या मंडळ अध्यक्षाने नाव आणि संपर्क नंबर
- टीप:** कार्याची माहिती MS Word फाइलमध्ये attach करा; फोटो स्वतंत्रपणे attach करा.

संपूर्ण अमेरिकेतून प्राप्त झालेल्या नामांकनांमधून आमची निवड समिती दर महिन्यासाठी २ नावांची निवड करून त्या स्त्रियांचा (क्लिडियो स्वरूपात) सन्मान करेल. हा उपक्रम पुढील पिढीसाठी नक्कीच प्रेरणादायी ठरेल, असा आम्हाला विश्वास आहे. आपल्या सहकार्याची अपेक्षा आहे.

बीएमएम२०२६ शुभंकर (Mascot)- 'रेनियर राणी'

सिअॅटलच्या पॅसिफिक वायव्य (नॉर्थवेस्ट) किनाऱ्यावर, समुद्राच्या गाजत आणि ढोल-ताशाच्या गजरात आता चमकणार आहे बीएमएम२०२६ ची शुभंकर - **रेनियर राणी!** 🏰

Orca Whale वॉशिंग्टन राज्याचा राज्य समुद्री प्राणी आहे. बीएमएम२०२६साठी आम्ही female Orca ला शुभंकर म्हणून निवडले आहे.

रेनियर राणी फक्त उत्सवाची प्रतिमा नाही; ती स्त्रीत्वाचा सन्मान, सामर्थ्य आणि संस्कृतीची वाहक आहे. तिच्या नावात आहे वॉशिंग्टन राज्यातले प्रसिद्ध शिखर माऊंट रेनिअर आणि तिच्या पेहरावात साकारली आहे महाराष्ट्राची सांस्कृतिक ओळख. माऊंट रेनिअर भेटतो सह्याद्रीला, सिअॅटल भेटते महाराष्ट्राला — आणि या सुंदर मिलाफातून रेनियर राणी प्रत्येक पिढीला संस्कृती जपण्याची प्रेरणा देते,

रेनिअर राणी समवेत प्रत्येक उपस्थिताचा स्नेहसंमेलनाचा अनुभव निश्चितच अजून उत्साही आणि स्मरणीय बनेल. ✨

🌟 कार्यक्रमांची घोषणा 🌟

मागील महिन्यात जाहीर झालेल्या कार्यक्रमांबरोबरच अजून काही नवीन कार्यक्रम निश्चित झाले आहेत.

🗨️ मान्यवर वक्त्यांचे विविध विषयांवर मौलिक विचार त्यांच्या खुमासदार शैलीत..

अविनाश धर्माधिकारी: स्वातंत्र्यानंतर १०० वर्षांनंतरचा भारत

निलेश ओक: वेदकालीन भारत

डॉ आनंद नाडकर्णी: फुल्ल टेन्शन ते कुल टेन्शन

संजय उपाध्ये: घर करा रे प्रसन्न!

🌍 व्हॅन्कुव्हर, पोर्टलंड आणि शिकागो येथील स्थानिक कलाकारांचे कार्यक्रम.

🏆 स्पर्धा विभाग

• ढोल-ताशा आणि स्मरणिका कथा या स्पर्धांची नोंदणी आता पूर्ण झाली आहे. सर्व सहभागी संघांचे आणि एकल सहभागींचे मनःपूर्वक अभिनंदन!! 🙌🙌🎉

• उत्तर अमेरिकेतील अनेक गुणी कलाकारांसाठी सुवर्णसंधी – बीएमएम २०२६ स्वरमंच गायन स्पर्धा

मार्गदर्शक आणि परीक्षक: प्रख्यात संगीतकार व गायक **डॉ. सलील कुलकर्णी**

लोकाग्रहास्तव 'स्वरमंच' स्पर्धेची अंतिम तारीख **१५ मार्च** पर्यंत वाढवण्यात आली आहे.

प्रश्नांसाठी: naprogramsmusic@bmmseattle2026.org

• **कलास्पंदन कला दालन आयोजित — “रंग महाराष्ट्राचे!”**

कलास्पंदन कला दालन स्पर्धेसाठी नोंदणी **१ मार्चपासून** सुरू होत आहे. अंतिम तारीख: **३१ मे, २०२६**

स्पर्धेसाठी आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचे कलाकार प्रमोद कुर्लेकर आणि सुचित्रा भोसले हे मान्यवर परीक्षक म्हणून लाभणार आहेत. अधिक माहितीसाठी व स्पर्धेच्या नियमावलीसाठी भेट द्या: bmmseattle2026.org/kalaspandan-artgallery

काहीही प्रश्न असल्यास आम्हाला ईमेल करा: kalaspandan@bmmseattle2026.org

तसेच माहिती आणि प्रश्नोत्तरे यासाठी आयोजित केलेल्या Teams मीटिंगला उपस्थित राहून थेट संवाद साधू शकता: दिनांक: रविवार, ८ मार्च, २०२६; सकाळी १० ते ११

Link:

<https://teams.microsoft.com/meet/2991154529639?p=MqKJSkDLvhQ70xsYbA>

Meeting ID: 299 115 452 963 9

नोंदणी चालू असलेल्या इतर स्पर्धा:

- स्मरणिका मुखपृष्ठ स्पर्धा
- नांदा हास्य भरे – स्टँडअप कॉमेडी
- नृत्य झंकार – शास्त्रीय व उपशास्त्रीय नृत्य
- नाच ग घुमा, नाच रे पोरा – लोकनृत्य
- चला मंगळागौर खेळूया

सर्व स्पर्धांची माहिती: 👉

<https://bmmseattle2026.org/competitions>

Day Zero बीएमएम उपक्रम:

BMM flagship CME कार्यक्रमासाठी आजच नोंदणी करा!

आरोग्य क्षेत्रातील मान्यवर तज्ज्ञांच्या विशेष मेळाव्यात सहभागी होण्याचे आम्ही आपल्याला मनापासून आमंत्रण देतो. हा Continuing Medical Education अनुभव क्लिनिकल उत्कृष्टता अधिक समृद्ध करण्यासाठी आणि अर्थपूर्ण सहकार्य

वाढवण्यासाठी तयार करण्यात आला आहे. आपले ज्ञान वृद्धिंगत करा. आपले व्यावसायिक जाळे (नेटवर्क) अधिक मजबूत करा. क्लिनिकल उत्कृष्टतेकडे नवे पाऊल टाका.

चहा, अल्पोपहार आणि विनामूल्य भोजनासह सहकाऱ्यांशी संवाद आणि नेटवर्किंगची उत्तम संधी लाभेल. आजच नोंदणी करा!

बीएमएम२०२६ च्या Day 0 साठी बालतरंग-किशोरकुंज अंतर्गत नॉर्थ अमेरिकेतील मुलांना कार्यक्रम सादरीकरणांसाठी प्रस्ताव (RFP) पाठवण्याचे आमंत्रण आहे. सिअॅटल बाहेरील सर्व मुलांना सहभागी होण्याची संधी मिळावी म्हणून नोंदणी तारीख ५ मार्च २०२६ पर्यंत वाढविण्यात आली आहे. अधिक माहितीसाठी आणि प्रस्ताव पाठवण्यासाठी येथे भेट द्या:

<https://bmmseattle2026.org/baltarang-kishorekunj>

BMM 2026 रिअल इस्टेट कॉन्फरन्स – सिअॅटल, 6 ऑगस्ट!

जागतिक गुंतवणूकदार, बिल्डर्स, उद्योजक आणि EB5 व्हिसा तज्ञ एकाच मंचावर!

🚀 आपल्या प्रकल्पांना USA मधील प्रेक्षकांसमोर प्रदर्शित करण्याची सुवर्णसंधी!

🏠 निवासी असो वा व्यावसायिक – आपल्या ब्रँडला आंतरराष्ट्रीय स्तरावर नेण्यासाठी हा सर्वोत्तम प्लॅटफॉर्म!

🌟 लवकर नोंदणी करा आणि रिअल इस्टेटच्या ग्लोबल यशकथेत आपला ठसा उमटवा !

<https://bmmseattle2026.org/register>

BMM 2026 B-CONNECT - Seattle, 6 August

🔥 Inspire. Connect. Grow. 🔥

🌍 भारत, अमेरिका, कॅनडा आणि जगभरातील टॉप उद्योग नेत्यांची उपस्थिती

👉 स्टार्टअप संस्थापक, इन्व्हेस्टर्स आणि कॉर्पोरेट लीडर्ससाठी प्रीमियम नेटवर्किंग

🚀 नवकल्पना, रणनीती आणि भविष्यातील व्यवसाय संधींचा सखोल अनुभव

🌟 तुमच्या व्यवसायासाठी जागतिक यशाकडे जाणारा सर्वोत्तम मार्ग

आजच नोंदणी करा आणि अधिक माहितीसाठी आमच्याशी संपर्क साधा : bconnect@bmmseattle2026.org

<https://bmmseattle2026.org/bconnect>

आपल्या सहकाऱ्यांनी हे स्नेहसंमेलन नव्या उंचीवर जाईल. मराठी संस्कृतीच्या या जल्लोषात देणगी स्वरूपात आपला वाटा नक्की उचला. संपर्क: donations@bmmseattle2026.org

🙏 Be a Donor – Support Us

आपल्या सततच्या पाठिंब्या, विश्वास आणि सहभागाबद्दल आपणा सर्वांचे मनःपूर्वक आभार 🙏 संस्कृती, साहित्य आणि कलेचा आस्वाद घेण्यासाठी तसेच मैत्रीच्या गाठी बांधण्यासाठी ६ ते ९ ऑगस्टदरम्यान सिअॅटल मध्ये प्रत्यक्ष भेटूया!

तोवर आमच्या समाज माध्यमांवर भेटत राहू

संकेतस्थळ:

<https://bmmseattle2026.org>

यूट्यूब:

www.youtube.com/@BMM2026SEATTLE

फेसबुक पेज: www.facebook.com/bmm2026seattle

फेसबुक ग्रुप:

www.facebook.com/groups/bmm2026seattle

इंस्टाग्राम: www.instagram.com/bmm2026seattle

इमेल-पत्ता: स्नेहसंमेलनासंबंधीच्या सूचना, अभिप्राय आणि प्रश्नांसाठी - info@bmmseattle2026.org

आपला विश्वास, आपली साथ — हाच आमचा प्रेरणा स्रोत आहे. चला, जपूया संस्कृती, विणूया नाती !!!

- अश्विनी क्षीरसागर, बीएमएम२०२६ समिती

राशिभविष्य : मार्च २०२६

“ या महिन्यात ३ मार्चच्या चंद्र ग्रहणाचे परिणाम बघूया. ”

अजय तनखीवाले

<https://bmmonline.org/rashi-bhavishya/>

Reshimgathee Spring Soiree

Are you single and searching for a soulmate who shares your cultural and social values?

Connecting across this vast continent can be challenging, but there's a better way to meet someone right for you.

Reshimgathee
नाते जुळते मनाही मनाचे
Spring Soirée
An Exclusive Event for Eligible Singles
Age Limit 22-39
Polo Golf & Country Club Cumming, GA 30040 on April 11, 2026
Early Bird Special Members \$120 Non Members \$130
Contact : reshimgathee@bmmonline.org

BMM Reshimgathee & Maharashtra Mandal of Atlanta invite you to the “Spring Soiree,” an in-person meet-up at the elegant Polo Golf & Country Club in Cumming, GA. With ice breakers, speed dating, dinner, and music, this event offers a relaxed and enjoyable setting to meet other Marathi singles. Who knows? Your perfect match might be waiting for you!

Register here:

<https://www.zeffy.com/en-US/ticketing/reshimgathee-meet-up-atlanta>

अर्थमंथन

अर्थमंथन उपक्रम २०२५ पासून यशस्वीरीत्या चालू आहे. मंदार जोगळेकर ह्यांचं शिक्षण व अनुभव finance आणि technology या क्षेत्रांमधला आहे. उल्का नगरकर ह्या ग्रुपच्या मुख्य प्रशासक आहेत. अर्थमंथनच्या संचालकांशी आम्ही केलेली बातचीत या अंकात सादर करित आहोत.

अर्थमंथन उपक्रम सुरु करण्यामागे काय विचार होता आणि त्याची सुरुवात कशी झाली?

अर्थमंथन टीम: सर्वसाधारणपणे आपण मराठी माणसं अमेरिकेत आल्यावर आपलं सगळं लक्ष शिक्षण, नोकरी अशा आपल्या व्यावसायिक गोष्टींकडे असतं आणि त्यामुळे आर्थिक विचार फारच मागे पडतो. एकदा स्थिरता आली की मग आर्थिक गुंतवणूक, निवृत्ती संदर्भातलं नियोजन याची सुरुवात होते. एकंदरीत मराठी लोकांना आर्थिक माहिती फारशी नसायची. ‘माझा पैसा माझ्यासाठी कसं काम करेल’ याची काही माहिती नसायची, असं या विषयावर बोलताना लक्षात आलं. अशीच माहिती पूर्ण अमेरिकेतल्या मराठी लोकांपर्यंत पोचवण्यासाठी अशा प्रकारच्या उपक्रमाची गरज आहे हे लक्षात आलं. यासाठीच ‘अर्थविचार’ नावाचा एक कट्टा महाराष्ट्र मंडळ शिकागोच्या तेव्हाच्या अध्यक्ष उल्का नगरकर आणि मंदार जोगळेकर यांनी २०२२ साली सुरु केला होता. तो तीन वर्ष चांगला चालल्यावर अशा प्रकारचा उपक्रम बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या स्तरावर करावा अशी कल्पना त्यांनी BMM चे अध्यक्ष प्रसाद पानवळकर यांच्या समोर मांडली आणि त्यानंतर अर्थमंथन या नावाने नवा कट्टा बृहन्महाराष्ट्र मंडळावर २०२५ साली सुरु झाला.

अर्थविषयक उपक्रम सुरु करताना काही अडचणी आल्या का?

अर्थमंथन टीम: सुरुवातीला अनेकांना या उपक्रमाचं स्वरूप काय असेल आणि त्यातून मंडळ (जी एक नॉन-प्रॉफिट संस्था आहे) आर्थिक सल्ला दिल्याबद्दल काही अडचणीत तर येणार नाही ना? किंवा मंडळ कुठल्या कायद्याच्या कचाट्यात सापडणार नाही ना? अशी काळजी वाटत होती. या उपक्रमात अर्थविषयक क्षेत्रातले तज्ज्ञ वेगवेगळ्या आर्थिक बाबींबद्दल माहिती देतात. आम्ही वकिलांचा सल्ला घेऊन योग्य ते डिस्कलेमर घालून हा आर्थिक शिक्षणासाठीचा उपक्रम

सुरु केला. आम्हाला एक ब्रीदवाक्य सुचवलेलं होतं - 'एकमेकां साहाय्य करू, अवघे होऊ श्रीमंत'.

या उपक्रमांतील सत्रांचे स्वरूप काय असते? सत्रांचे विषय कसे निवडता?

अर्थमंथन टीम: उत्तर अमेरिकेतील मराठी माणसाच्या मनात असलेले कुठल्याही आर्थिक प्रश्नांची उत्तरे शोधण्यासाठी हा उपक्रम चालू केला आहे. व्हाट्स ऍप ग्रुपतर्फे वेगवेगळे विषय हाताळून, ज्या विषयाच्या चर्चेतून भरपूर माहिती प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचू शकेल अशा विषयावर zoom sessions आखली जातात. ही सत्र दर रविवारी सायंकाळी ५ -६:३० (Eastern Time) या वेळात असतात. ह्या गटाचे मुख्य संचालक अधून मधून इतर विशेषज्ञ प्रमुख वक्ता म्हणून बोलावतात. आत्तापर्यंत उदेश वैद्य, विवेक गोस्वामी, किरणकुमार लोखंडे व प्रशांत नेरकर हे वेगवेगळ्या विषयांवर बोललेले आहेत.

ह्या उपक्रमाचे प्रेक्षक कोण आहेत ?

अर्थमंथन टीम: अमेरिकेत नवीन आलेल्यांपासून (Work Visa Holders) ते निवृत्त झालेल्या लोकांपर्यंत सगळ्यांना उपयोगी ठरतील अशा अनेक विषयांवर आम्ही सत्र आयोजित करतो. त्यात अगदी Investment Account उघडण्यापासून ते Retirement Planning, Medicare, Will and Trust, ROTH IRA पर्यंत सगळे विषय असतात. सध्या Gen Z सदस्यांना trading आणि options या विषयावर माहिती हवी आहे. भविष्यात या विषयांची सत्र आयोजित करण्याचा विचार आहे. आमच्याकडे सध्या सहाशे सभासद आहेत. त्यात काही कॉलेजचे विद्यार्थी (Finance and Economy majors) देखील आहेत. नवीन सभासदांचे आम्ही मनापासून स्वागत करतो. कारण ही महत्वाची माहिती जितक्या लोकांपर्यंत पोहोचेल तितके चांगले आहे. अर्थमंथन या ग्रुप मध्ये सामील होण्यासाठी खालील फॉर्म भरा -

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf1SIHziG0OfWjDFaZRmfc2MwSpoRvObHz3PHeKt7XPfv9N9A/viewform>

या सत्रांबद्दल प्रेक्षकांचा किंवा सत्रात सहभागी असणाऱ्यांचा प्रतिसाद कसा असतो? काही विशेष उदाहरण, अनुभव असतील तर वृत्ताच्या वाचकांसाठी सांगता का?

अर्थमंथन टीम: ह्या उपक्रमाला आम्हाला भरपूर प्रतिसाद मिळाला आहे. बऱ्याच पुरुषांनी आपल्या बायकांना पण सभासद करून घेतले आहे, जेणेकरून महिलांना आर्थिक माहितीबाबत, नियोजनाबाबत माहिती करून घेता येते आणि ती आवर्जून करून घेतलीच पाहिजे. ग्रुपमधल्या चर्चेत महिला आता हिरीरीने भाग घेतात. प्रेक्षकांना

Mortgage, Second Property Mortgage, Student Loan, ५२९-अकाउंट हे आणि असे बरेच प्रश्न असतात.

आपल्यातील काही माणसं व्यावसायिक Financial Adviser ला कमिशन देऊन त्याचा सल्ला घेतात. तर मराठी समाजात असे व्यावसायिक Advisers आहेत का?

अर्थमंथन टीम: अर्थमंथनातील सभासद असा विचार करू लागले की, Financial Adviser जे काम करतो ते मी करू शकेन का? माझ्या पैशाची जबाबदारी पूर्णपणे त्याच्यावर टाकण्यापेक्षा, मी ती जबाबदारी घेऊ शकतो का? निदान आता मला त्याच्याबरोबर अर्थपूर्ण (pun intended) चर्चा करता येईल. मी त्याला विचारू शकतो की हे असे का, किंवा ते तसे का नाही? जर योग्य Certification घेतले तर या क्षेत्रात मराठी लोकं नक्कीच काम करू शकतात. आम्ही ह्याची माहिती बऱ्याच तरुण लोकांना देत आहोत. शिवाय हा व्यवसाय AI मुळे ढासळणार नाही. पण ह्या क्षेत्रात नवीन माणसाला जम बसायला वेळ लागतो. Gen Z आणि तरुण पिढीसाठी हे अत्यंत चांगले क्षेत्र आहे.

हा उपक्रम चालवताना तुम्हाला काही मनोरंजक किंवा विनोदी अनुभव आले का?

अर्थमंथन टीम: आमच्या एक सभासद म्हणाल्या की मी United ची flight घेते, McDonalds च्या fries खाते, Kohl's आणि Costco मध्ये शॉपिंग करते. तर मी ह्या companies चे shares विकत घेणार. बाकी तू काय सांगतो हे विका, ते विकत घ्या, त्याला काही अर्थ नाही. आणि गेल्या पाच वर्षात त्यांनी आमच्यापेक्षा जास्त पैसे कमावले आहेत.

ह्या सदरामध्ये असे काही विषय आहेत का, ज्याच्याबद्दल कोणाला बोलायला आवडत नाही पण बोलायलातर पाहिजेच ?

अर्थमंथन टीम: हो, असे काही विषय आहेत - Cryptocurrency, Effect Of Geo Political environment on Real Estate Investment, Long Term Care and Assisted Living. ह्या सगळ्यावर खूप रिसर्च करून त्याच्याबद्दल बोलता येईल.

अर्थमंथन उपक्रमाची तुम्ही अगदी छान माहिती दिलीत. तुम्ही इतक्या विचारपूर्वक आणि तळमळीने हा उपक्रम सुरु केला, चालवला आणि आता वाढवत आहात त्याबद्दल तुमचे बृ. म. म. वृत्तातर्फे आभार आणि अभिनंदन. तसेच, या उपक्रमाच्या पुढच्या वाटचालीसाठी शुभेच्छा.

- वृत्त समिती

क्रिकेट स्पर्धा

फिलाडेल्फिया मराठी मंडळ (PMM) आणि बृहन्महाराष्ट्र मंडळ (BMM) यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आलेली PMM-BMM हिवाळी क्रिकेट स्पर्धा २०२६, १७ आणि १८ जानेवारी रोजी StarSportsUS Indoor Sports Facility, Philadelphia येथे अत्यंत उत्साहात आणि जल्लोषात पार पडली.

खेळाडूंची जिद्द, प्रेक्षकांचा उत्साह आणि स्वयंसेवकांची अथक मेहनत यामुळे हा क्रिकेट महोत्सव अविस्मरणीय ठरला. प्रत्येक सामन्यात रंगतदार खेळ, शानदार फलंदाजी, अचूक गोलंदाजी आणि उत्कृष्ट क्षेत्ररक्षण पाहायला मिळाले.

फिलाडेल्फिया मराठी मंडळाच्या क्रिकेट क्लबचे पुरुष संघाचे कप्तान तुषार वेदांती आणि आद्वैत पळसुले तसेच महिला संघाच्या कप्तान आणि मंडळाच्या अध्यक्षा

सौ. सुचित्रा शिंदे यांनी स्पर्धेचे नियोजन उत्कृष्टरित्या पार पाडले. त्यांच्या नेतृत्वामुळे हा क्रीडा महोत्सव यशस्वी ठरला.

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाचे अध्यक्ष, प्रसाद पानवळकर यांचे स्पर्धेसाठी दिलेल्या मोलाच्या पाठिंबा आणि प्रोत्साहनाबद्दल मनःपूर्वक आभार. आपल्या सहकार्यांमुळे आणि प्रेरणादायी मार्गदर्शनामुळे मंडळ तसेच सर्व सहभागी संघांना मोठी उभारी मिळाली. आपल्या प्रोत्साहनामुळे ही स्पर्धा अधिक यशस्वी आणि संस्मरणीय ठरली.

सहभागी संघ

PMM – Philadelphia

महिला संघ :

Zunzaar Zanshi, Dashing Durga, Rocking Rani

पुरुष संघ :

Kindhana Mavale, Raigad Royals, Shivneri Kings, Pratapgadh Shiledars, Sinhgad Warriors

MMCPA – Harrisburg

महिला संघ : **Central PA Ran Ragini**

पुरुष संघ : **Central PA Mard Mavale, Central PA Maratha Warriors**

Marathi Vishwa – NJ : पुरुष संघ : **NJ-CricTappa-X DVMMM – Delaware**

पुरुष संघ : **DVMMM Royals, DVMMM Peshawas**

🏆 स्पर्धेतील विजेते संघ

🏏 महिला गट विजेता : PMM – **Zunzaar Zanshi**

🏏 महिला गट उपविजेता : Central PA – **Ran Ragini**

🏏 पुरुष गट विजेता : PMM – **Shivneri Kings**

🏏 पुरुष गट उपविजेता : PMM – **Sinhgad Warriors**

PMM-BMM हिवाळी क्रिकेट स्पर्धा यशस्वी होण्यासाठी आमच्या सर्व प्रायोजकांनी दिलेल्या मोलाच्या पाठिंब्याबद्दल आम्ही मनःपूर्वक कृतज्ञता व्यक्त करतो. आपल्या आर्थिक तसेच नैतिक सहकार्यामुळे ही स्पर्धा अधिक भव्य, सुव्यवस्थित आणि यशस्वीरीत्या पार पडू शकली. या स्पर्धेत सहभागी झालेल्या सर्व संघांचे आणि खेळाडूंचे मनःपूर्वक अभिनंदन! विजेत्या आणि

उपविजेत्या संघांचे विशेष कौतुक! 🙌

कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी योगदान देणाऱ्या सर्व प्रायोजक, स्वयंसेवक, आयोजक आणि उपस्थित प्रेक्षकांचे मनःपूर्वक आभार.

महिला संघ

पुरुष संघ

अभ्यासाव्यतिरिक्त गवसलेली ओळख

आदित्य रानडे, अमेरिकेत जन्मला तरी भारतीय संस्कृतीशी मनाने जोडलेला आहे. लहानपणापासून त्याला भारतीय शास्त्रीय संगीताची आवड आहे, ज्यात राग, ताल आणि लय यांचे तांत्रिक तसेच भावनिक अर्थ समजून त्याने सखोल अभ्यास केला. कुटुंबाच्या प्रोत्साहनाने आणि सातत्यपूर्ण प्रयत्नांनी त्याची कला परिपक्व झाली. आज आदित्य फक्त कलाकार नाही, तर पाश्चिमात्य आणि भारतीय परंपरांचा सेतू बनलेला आहे, जो स्वतः शिकतो आणि समाजालाही या सांस्कृतिक प्रवासात सहभागी करतो. संगीताच्या या प्रवासात समर्पण, संस्कार आणि सांस्कृतिक अभिमानाची झलक स्पष्ट दिसते. तर आता आदित्यबद्दल अजून जाणून घेऊ.

१. सगळ्यात आधी तुझ्याबद्दल थोडस सांग, तुझा आतापर्यंतचा (academical and musical) प्रवास कसा झाला आहे?

मी आदित्य रानडे. स्थानिक खाजगी विद्यापीठातून संगणकशास्त्र, गणित व संगीत (मायनर) विषयांसह पदवी पूर्ण केली असून सध्या डेटा प्रायव्हसी सोल्युशन्स क्षेत्रात Deloitte येथे कार्यरत आहे. येत्या फॉल सेमिस्टरपासून पदव्युत्तर शिक्षणास प्रारंभ करणार आहे. संगीताशी बालपणापासून नाते आहे—साडेचार वर्षांपासून तबला शिकण्यास सुरुवात केली. २००५ पासून सुमारे दहा वर्षे महेश काळे यांच्याकडे शास्त्रीय संगीताचे शिक्षण घेतले. गेली दहा वर्षे श्री. राजाभाऊ काळे (पं.जितेंद्र आभिषेकी परंपरा) यांच्याकडे तालीम घेत आहे. हार्मोनियमचे शिक्षण श्री. विवेक दातार यांच्याकडे घेतले; प्रारंभी स्व-अभ्यासातूनही वादन केले.

२. भारतीय शास्त्रीय संगीताची गोडी तुला नेमकी कशी लागली? घरी आधीपासूनच संगीताचं वातावरण होतं का, की एखाद्या खास प्रसंगाने तू या क्षेत्राकडे वळलास?

सुरुवातीला घरी संगीताचं वातावरण नव्हतं, पण बाबांच्या पुढाकारामुळे माझ्या गाण्याच्या शिक्षणाची सुरुवात झाली आणि त्यांच्याच प्रोत्साहनाने मला भारतीय शास्त्रीय संगीताची ओढ लागली.

त्यांच्या सततच्या पाठिंब्यामुळे माझ्या संगीत प्रवासाला आत्मविश्वास आणि कल्पकतेची जोड मिळाली.

३. या क्षेत्रात तुला सगळ्यात जास्त काय आवडतं? गाणं, रागांची मांडणी, स्टेजवर परफॉर्म करण की काही वेगळंच?

मला स्टेजवर परफॉर्म करणं सर्वात आवडतं, कारण प्रेक्षकांसमोरचा थेट संवाद प्रेरणादायी असतो. भारतीय शास्त्रीय संगीताचा भक्कम पाया असल्याने टप्पा, ठुमरी, भावगीत, अभंग अशा विविध शैली सहज आत्मसात करता येतात. २०१८ मध्ये आषाढी एकादशीला 'वारी पंढरीची' हा पहिला 'अभंगवाणी' कार्यक्रम सादर केला, जो संस्मरणीय ठरला. त्यानंतर कथक कार्यक्रमांसाठी गायन साथ देत अनेक नामांकित कलाकारांसोबत काम करण्याची संधी मिळाली. गेली ६-७ वर्षे लहान मुलांना संगीत शिकवत असून त्यातून स्वतःची समज अधिक दृढ झाली आहे. शास्त्रीय संगीतात सुरप्रधान (ख्याल, बंदिश, तराना) आणि शब्दप्रधान (भावगीत, अभंग) गायकीचा वेगळा दृष्टिकोन अनुभवायला मिळतो. नृत्यकलेमुळे शब्द व सूर देहबोलीत साकारताना पाहण्याचा अनुभव अधिक समृद्ध होतो.

४. संगीताशिवाय तुझे अजून कोणते छंद आहेत? मोकळ्या वेळात काय करायला आवडतं?

माझ्या नोकरी, मैफिली, अध्यापन आणि प्रकल्पांमुळे वेळ कमी असल्याने दिवसाचे नियोजन करावे लागते. सध्या विद्यार्थ्यांसाठी PHP-MySQL आधारित कंटेंट मॅनेजमेंट सॉफ्टवेअरच्या दुसऱ्या आवृत्तीवर काम करत आहे; पहिली आवृत्ती कोविड काळात तयार केली होती. यामुळे नोट्स, रेकॉर्डिंग व वर्गसाहित्य सहज व्यवस्थापित होऊन मोबाईल/आयपॅडवर उपलब्ध होते. हे सॉफ्टवेअर पारंपरिक पद्धतीपेक्षा अधिक प्रभावी आहे.

मला नवीन खाद्यपदार्थ व ठिकाणे अनुभवायला आवडतात, विशेषतः इटालियन पदार्थ. दरवर्षी २-३ नवीन ठिकाणी भेट देण्याचा प्रयत्न करतो; मेक्सिको व बहामा पाहिले असून आता इजिप्तला जाण्याचा विचार आहे.

५. पाश्चात्य शास्त्रीय किंवा इतर संगीतप्रकार ऐकतोस का? त्याबद्दल तुझं मत काय आहे?

मी हायस्कूलमध्ये चार वर्षे क्वॉय्‌रमध्ये सक्रिय सहभाग घेतला आणि त्या काळात Grease व The Phantom of the Opera सारख्या ब्रॉडवे नाट्यप्रयोगांत अभिनय व गायन सादर केले. विद्यापीठात 'Music' हा विषय minor म्हणून घेतल्याने पाश्चात्य संगीताच्या महत्त्वाच्या संकल्पना आत्मसात करता आल्या. भविष्यात

पाश्चात्य कलाकारांसोबत सहकार्य करताना हे शिक्षण निश्चितच उपयुक्त ठरेल.

६. अभ्यास, रियाज आणि इतर गोष्टी — हे सगळं तू कस जमवतोस ? काही खास टिप्स आहेत का?

सर्वप्रथम तुम्ही जे करता ते आवडीने करा. मी 'टाईमबॉक्सिंग' पद्धत वापरतो, ज्यामुळे कामांचे योग्य व्यवस्थापन होते. दिवसातील उपलब्ध वेळ ठरवून प्रत्येक कामासाठी वेळ निश्चित करा आणि वेळापत्रकाचे काटेकोर पालन करा. आठवड्याच्या शेवटी पुढील आठवड्याचे नियोजन व प्राधान्यक्रम ठरवा, त्यामुळे नवीन आठवड्याची सुरुवात नियोजनबद्ध होते. त्यामुळे 'टाईमबॉक्सिंग' ही पद्धत महत्त्वाची ठरते.

७. तुझा रोजचा रियाज कसा असतो? काही खास रुटीन किंवा गुरुजींनी दिलेली एखादी खास शिकवण तू पाळतोस का?

गुरुजींच्या मार्गदर्शनामुळे माझी संगीताविषयीची आवड वाढली. त्यामुळे मी नियमित रियाज सुरू केला असून, आठवड्याच्या दिवशी ४५ मिनिटे ते १ तास आणि उर्वरित सराव आठवड्याच्या शेवटी करतो. विविध जबाबदाऱ्यांमध्ये समतोल साधत सातत्य ठेवण्याचा प्रयत्न करीत आहे

८. तुझ्या या प्रवासात आई-वडील, कुटुंबीय आणि गुरुजी यांची साथ किती महत्त्वाची ठरली? त्यांच्या बद्दल काही खास सांगशील का?

माझ्या गुरुजींनी माझ्यातील संगीताची सर्जनशीलता जागवली आणि पलटे, राग व बंदिश यांचा रियाज कसा करायचा हे शिकवले. आज मी जे काही आहे, ते माझ्या वडिलांच्या कल्पक, नियोजनबद्ध विचारसरणीमुळे आहे. माझी आई नेहमी आम्हाला वास्तवाची जाणीव करून देते आणि घरी सरावाला आलेल्या कुणालाही जेवणाशिवाय पाठवत नाही. तिच्या प्रेमाबद्दल मी मनापासून कृतज्ञ आहे. आता माझा धाकटा भाऊ अजिंक्य तबला वादक म्हणून पुढे येत आहे आणि आम्ही एकत्रित कार्यक्रम सादर करत आहोत.

९. स्टेजवर जाण्यापूर्वी तुझी तयारी कशी असते? आणि एखादा मजेशीर किस्सा किंवा लक्षात राहिलेला परफॉर्मन्सचा अनुभव आमच्याशी शेअर करशील का?

२०१३ मध्ये महेश काळे यांच्या कार्यक्रमात "आली कुठूनशी कानी टाळ" सादर करण्याची संधी मिळाली. त्यासाठी गाणे १००० वेळा ऐकले व ५०० वेळा सराव केला. नंतर PGF गणपती उत्सव, Calgary/Alberta दिवाळी पहाट आणि राजेंद्र गंगानी यांच्या कथक कार्यक्रमातही हे गाणे सादर केले—कधी कधी फक्त एक दिवस आधी सराव करून.

१०. या क्षेत्रात पुढे जाताना तुला कोणती आव्हान जाणवतात?

संगीतविश्वात केवळ ज्ञान पुरेसे नसून सोशल मीडियावर सक्रिय उपस्थिती, फ्युजन-पारंपरिक संगीताचा समतोल, आर्थिक पाठबळ आणि स्वतःची वेगळी ओळख टिकवणे ही मोठी आव्हाने आहेत. पुढील ध्येय म्हणजे सातत्याने प्रामाणिकपणे चांगले संगीत सादर करणे. तरुणांना सांगावेसे वाटते की, आवड जोपासताना कठोर परिश्रम आणि प्रामाणिकपणा ठेवला तर संधी नक्कीच मिळतात. माझ्या मते, प्रत्येकाने आपल्याला काय आवडते हे शोधले पाहिजे. त्यासाठी वेळ दिला पाहिजे किंवा वेळ नियोजित केला पाहिजे. त्या प्रवासात काय आवश्यक आहे ते जाणून घेतले पाहिजे आणि त्या गोष्टीत प्रभुत्व मिळवण्यासाठी सातत्याने प्रयत्न केले पाहिजेत.

शेवटी, तुझे विचार आणि तुझी नियोजनबद्ध मांडणी ऐकून आम्हाला जाणवले की तू अत्यंत शिस्तबद्ध आणि विचारपूर्वक काम करणारा आहेस. तुझ्या या संगीत प्रवासासाठी मनःपूर्वक हार्दिक शुभेच्छा!

- शब्दांकन: उत्तरा भालेराव, टॅपा, फ्लोरिडा

डॅलस फोर्ट वर्थ महाराष्ट्र मंडळ

डॅलस फोर्ट वर्थ महाराष्ट्र मंडळ – मंडळ आपलं कुटुंब

डॅलस फोर्ट वर्थ महाराष्ट्र मंडळ (DFWMM) हे भारताबाहेरील महाराष्ट्र मंडळांमध्ये अग्रगण्य आणि सर्वात मोठे मंडळ आहे. १९८६ साली काही मोजक्या मराठी कुटुंबांनी—एकत्र येऊन “डॅलस फोर्ट वर्थ महाराष्ट्र मंडळाची” स्थापना केली. मराठी सण-उत्सव साजरे करणे, मराठी संस्कृती जपणे आणि सामाजिक बांधिलकी जपत विविध उपक्रम राबवणे हा मंडळाचा प्रमुख उद्देश आहे. सुमारे ४० वर्षांपूर्वी लावलेले हे छोटेसे रोप आज भव्य वटवृक्ष बनले आहे. या प्रवासात अनेक चढ-उतार आले; परंतु असंख्य कार्यकर्त्यांची निःस्वार्थ सेवा आणि सभासदांचे प्रेम यामुळे मंडळाचा आलेख सतत उंचावत गेला. हीच आमच्यासाठी सर्वात मोठी समाधानाची बाब आहे.

उमेदीचा काळ: १९८६च्या स्थापनेनंतर मंडळ हळूहळू रांगायला लागले. ९० च्या दशकात मंडळाने सार्वजनिक गणेशोत्सव साजरा करायला सुरुवात केली. भारतातून कार्यक्रम येऊ लागले. मंदीर व IANT सारख्या संलग्न संस्थांबरोबर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्याची सुरुवात झाली. मंडळाचा भक्कम पाया रोवण्यात या पिढीचा मोलाचा वाटा आहे. त्याच बरोबर “फुलबाज्या” नावाच्या वार्षिक मासिकाची सुरुवात झाली आणि आता पुढे जाऊन तेच “प्रतिबिंब” या नावाने उदयास आले.

मंडळाशी संलग्न असलेल्या दोन मराठी शाळांची सुरुवात ९०च्या दशकात काही सभासदांच्या घरातून झाली होती. आज त्या दोन्ही शाळा — प्लेनो मराठी शाळा आणि मायबोली शाळा, इरव्हिंग — उत्तम प्रकारे कार्यरत आहेत. सध्या दोन्ही शाळांमध्ये मिळून अंदाजे ४५० पेक्षा अधिक विद्यार्थी तसेच ४० पेक्षा अधिक शिक्षक व स्वयंसेवक अत्यंत समर्पितपणे कार्य करत आहेत.

यशस्वी टप्पे आणि अभिमानाचे क्षण: मंडळाच्या इतिहासात अनेक महत्त्वाचे टप्पे गाठले गेले. २०११ साली रौप्य महोत्सवानिमित्त आयोजित दोन दिवसांचा “लख लख चंदेरी” कार्यक्रम हा मंडळाच्या उज्वल भवितव्याची नांदी ठरला.

२०१५-१६ साली मंडळाने प्रथमच “शिवजयंती” साजरी केली आणि गेली १० वर्षे मोठ्या उत्साहात साजरी होत आहे.

जुलै २०१९ मध्ये मंडळाने बृहन्महाराष्ट्र मंडळाचे अधिवेशन अत्यंत दिमाखात आणि यशस्वीपणे आयोजित केले. जवळपास ३०० कार्यकर्ते, अधिवेशन समिती आणि मंडळाच्या कार्यकारिणीच्या अथक परिश्रमामुळे हे अधिवेशन आजही आदराने आठवले जाते. “अधिवेशनांतर मंडळ सुस्तावते” ही समजूत डॅलस फोर्ट वर्थ मंडळाने खोटी ठरवली. उलट, या संधीचा उपयोग करून मंडळाने सांस्कृतिक -करमणुकी बरोबरच सामाजिक उपक्रम अधिक जोमाने सुरू ठेवले.

कोविड काळातील जिद्द: २०२०-२१ मधील कोविड महामारीने जग थांबवले असले तरी मंडळ थांबले नाही. Zoom सारख्या तंत्रज्ञानाचा वापर करून मनोरंजनात्मक, सांस्कृतिक आणि सामाजिक कार्यक्रम सातत्याने राबवले गेले. जागतिक महिला दिन साजरा करण्याची परंपराही याच काळात सुरू झाली.

नव्या उमेदीचा काळ: २०२१-२२ मध्ये कोविडनंतर मंडळाने नवचैतन्याने कामाला सुरुवात केली. इतिहासात प्रथमच सर्वसमावेशक निवडणुका झाल्या आणि नव्या कार्यकारिणीने अनेक अभिनव कार्यक्रमांची सुरुवात केली. दिवाळी पहाट, मराठमोळा दांडिया, नाट्यछंद (एकांकिका महोत्सव), शिष्यवृत्ती योजना आणि Health & Wellness सारखे उपक्रम सुरू झाले. प्रत्येक वर्षी नवीन कल्पना आणि उपक्रम राबवण्यात कार्यकारिणीचा मोलाचा वाटा राहिला आहे.

२०२२-२३ मध्ये दहीहंडी (वॉटरपार्कमध्ये), शिवजयंतीनिमित्त जाणता राजा च्या धर्तीवर सादर केलेले महानाट्य अशा नव्या कार्यक्रमांची भर पडली. याच वर्षी मंडळाने १००० सभासदांचा टप्पा पार केला.

वाढता विस्तार आणि सामाजिक बांधिलकी: २०२३-२४ मध्ये मंगळागौर, तीन दिवसांचा गणेशोत्सव संस्कृती महोत्सव, रक्तदान शिबिर, राममंदिर निर्मितीनिमित्त धार्मिक कार्यक्रम, अखंड सुरग्रहणानिमित्त कट्टा आणि स्नेहवनसारख्या संस्थांसोबत संवाद असे विविध उपक्रम राबवले गेले. या वर्षी सभासद नोंदणीने (जवळपास ११५०) नवा उच्चांक गाठला. या कार्याची दखल घेत बृहन्महाराष्ट्र मंडळाने “मैत्री मेळावा” आयोजित करण्याची संधी डॅलस फोर्ट वर्थ मंडळाला दिली.

२०२४-२५ मध्ये Short Film Festival आणि “मैत्री मेळावा” (Mini BMM) सुमारे १५०० उपस्थितांच्या सहभागासह मोठ्या उत्साहात पार पडला.

२०२५-२६ या चालू वर्षात मकरसंक्रांत, रक्तदान शिबिर, दांडिया तसेच दिवाळीनिमित्त आयोजित केलेल्या प्रशांत दामले यांच्या नाटकाची तिकिटे अवघ्या ३५-४० मिनिटांत हाऊसफुल होणे, ही मंडळाच्या उत्कृष्ट नियोजन आणि प्रभावी कार्यपद्धतीची जणू ठळक पावतीच आहे.

गेल्या सलग तीन वर्षांत १२००+ शिवप्रेमींच्या उत्स्फूर्त उपस्थितीत, १२५ हून अधिक कलाकारांनी सादर केलेली जाणता राजाच्या धर्तीवरील भव्य शिव-महानाट्ये — “राजा शिवछत्रपती” आणि “लाल महाल” — यांच्या माध्यमातून खऱ्या अर्थाने “Bring community together” हा उद्देश यशस्वीरीत्या साध्य झाला.

यशामागची माणसं: आज DFWMM हा भक्कम वटवृक्ष आहे. या प्रवासामागे गेल्या चार दशकांची सातत्यपूर्ण मेहनत, विविध अध्यक्ष आणि त्यांच्या कार्यकारिणींचे नेतृत्व, निःस्वार्थी कार्यकर्ते, उदार donors/sponsors, BMM 2019 Convention ची सुवर्णसंधी, तसेच ज्येष्ठ सभासदांचे मार्गदर्शन यांचा सिंहाचा वाटा आहे. याच दरम्यान मंडळाने मंडळाची घटना दुरुस्ती करून Board of Trustee ची स्थापना देखील केली.

एखादी कल्पना सुचते आणि आपल्या उत्साही, न थकणाऱ्या कार्यकर्त्यांच्या प्रयत्नांनी ती प्रत्यक्षात उतरते—हीच मंडळाची खरी ताकद आहे. सर्व कार्यकर्ते, volunteers, कार्यकारिणी सदस्य आणि सभासद यांचे मनःपूर्वक आभार. शेवटी काय तर खंदे कार्यकर्ते आहेत म्हणून मंडळ धावत आहे..!

सामाजिक, धार्मिक, क्रीडा, कला व सांस्कृतिक क्षेत्रातील विविध उपक्रम सातत्याने राबवित, सर्वांना एकत्र घेऊन जाण्याची परंपरा जपली गेल्यामुळे मंडळाची सक्रिय सभासद संख्या गेली अनेक वर्षे ८०० ते १२०० दरम्यान राहिली; असंख्य उत्साही कार्यकर्ते घडले, नवनवीन प्रयोग शक्य झाले — आणि हेच मंडळाच्या यशाचे खरे रहस्य आहे.

सभासदांनी कुटुंबाप्रमाणे खंबीर पाठिंबा दिल्यामुळेच “मंडळ हे कुटुंब” हे ब्रीदवाक्य खऱ्या अर्थाने सार्थ ठरले आहे.

मंडळाच्या अधिक माहितीसाठी संकेतस्थळाला भेट द्या:

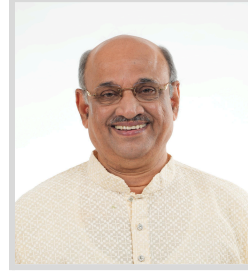
www.dfwmm.org

आपला,

- **अनुप शहापूरकर, BMM प्रतिनिधी,**

माजी अध्यक्ष (२०२३-२४), डॉलस फोर्ट वर्थ महाराष्ट्र मंडळ

आनंदाचे देणे

आनंदाचे देणे म्हणजे नक्की काय? आनंद द्यायचा म्हणजे नेमके काय द्यायचे? रामदास स्वामींचा एक छान उपदेश आहे, “केल्याने होत आहे रे, आधी केलेचि पाहिजे” त्याच धर्तीवर मला असे सांगावसे वाटते की “दिल्याने येत आहे रे, आधी दिलेचि पाहिजे. तुम्हाला जर जीवनात सुखी, समाधानी, यशस्वी व्हायचे असेल तर

तुम्ही जे जे शक्य आहे ते इतरांना द्यायला हवे. खरेतर इतरांना आनंद देण्यासाठी फार काही करावे लागत नाही. साधे स्मितहास्य देवूनही आपण इतरांना आनंदी करू शकतो. पण आज एकमेकांकडे पाहून साधे हसणेही खूप दुर्मिळ झाले आहे. कारण माणूस फक्त स्वतःपुरता विचार करतो. यामुळेच तो ‘देण्यातला खरा आनंद’ हरवून बसला आहे.

आपण पाहतो की प्रत्येकजण फक्त मी, माझे आणि मला यांच्यामध्ये गुंतलेला आहे. माणसाचे मन खूप संकुचित आणि स्वार्थी झाले आहे. इतरांना आनंद देण्यासाठी आधी स्वतःचे मन मोठे करावे लागते. मन मोठे करायचे म्हणजे मनाचा संकुचितपणा सोडून मनाला व्यापक करायचे. तुमच्याकडे जे जे काही आहे त्यातील थोडेसे इतरांना देण्याचा प्रयत्न करायचा. आपली भारतीय संस्कृतीदेखील प्रतिकरूपाने आपल्याला हेच शिकवते. त्यामुळे आपल्या संस्कृतीला जपण्यासाठी आपणही बऱ्याचदा इतरांना काही ना काही देण्याचा प्रयत्न करतो. लग्नसमारंभ, बारसे, वाढदिवस अशा मंगलप्रसंगी आपण आप्तेष्टांना आहेर देतो. पण बऱ्याचदा आपले देणे व्यवहारिक स्वरूपाचे असते. कोणीतरी आपल्याला काहीतरी दिले आहे म्हणून त्याची परतफेड करण्यासाठी आपण त्यांना त्याच तोलामोलाचे देण्याचा अट्टाहास करतो. असे केल्याने देण्यातील आनंद बाजूला राहतो. वास्तविक निसर्गनियमानुसार ‘देणे’ हे नेहमी आनंदासाठी असायला हवे. कारण देताना सर्वात महत्त्वाचा असतो तो तुमच्या मनातील भाव. तुम्ही इतरांना किती आणि कसे देता यापेक्षाही देताना तुमच्या मनात काय भावना आहेत हे खूप महत्त्वाचे आहे. देताना या भावना समोरच्या व्यक्तीपर्यंत सहज पोहचतात ज्यामुळे भेटवस्तू घेताना घेणाऱ्यालाही मनापासून आनंद होतो. त्याचप्रमाणे निसर्गातील पंचमहाभूतेही आपल्याला देण्याची शिकवण देत असतात. सूर्य प्रकाशरूपाने, नदी जलरूपाने, पृथ्वी धान्यरूपाने, वायु श्वासरूपाने, आकाश वर्षारूपाने आपल्याला सतत देतच असतो. पंचमहाभूते, ग्रहतारे, निसर्ग नसते तर माणसाचे सृष्टीमध्ये अस्तित्त्वच नसते. साहजिकच माणूसही या

निसर्गाचा, पंचमहाभूतांचाच एक भाग आहे. त्यामुळे जे नियम निसर्गाला लागू आहेत तेच नियम माणसालाही लागू आहेत. म्हणून माणसाने निसर्गनियमांनुसार जीवन जगायला हवे. निसर्गाप्रमाणे माणसानेही नेहमी इतरांना आनंदच द्यायला हवा.

आणखी एक महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे देताना तुमच्या मनात मला परमेश्वराने मुबलक (Abundance) दिले आहे हा भाव असायला हवा. कारण त्यातून तुमच्या मनाची व्यापकता वाढत जाते. माझ्याकडे 'आहे' या विपुलतेच्या भावनेतून जेव्हा तुम्ही इतरांना काहीही देता तेव्हा तुमच्या मनात सहज ऐश्वर्याचा, समृद्धीचा, विपुलतेचा भाव निर्माण होत असतो. जेव्हा आपल्या मनात 'आहे' हा भाव असतो तेव्हा निसर्गनियमानुसार तुमच्याकडे जे आहे ते आणखी दामदुपट्टीने वाढत जाते. कारण दिल्याने कोणतीच गोष्ट कधी कमी पडत नाही उलट वाढत जाते. हा निसर्गाचाच नियम आहे. "देण्याने तुमची देण्याची क्षमता वाढते" यातून तुम्ही मनाने आणि पैशाने दोन्ही बाजूने अधिक श्रीमंत होता. "तुमच्या मनात देण्याची इच्छा जरी निर्माण झाली तरी निसर्गनियमानुसार तुमची देण्याची क्षमता वाढू शकते." कारण देण्याच्या भावामुळे त्यासाठी लागणाऱ्या गोष्टींची व्यवस्था निसर्गनियमानुसार आपोआप होत जाते. यासाठीच जीवनात जे जे शक्य ते अवश्य द्या व समृद्ध व्हा!

आनंद देणे हा विषय नीट समजण्यासाठी आधी आपल्याला मुळात 'आनंद' म्हणजे काय ते माहित असायला हवे. वास्तविक आपण स्वतः 'आनंद स्वरूप' आहोत. याचा अर्थ असा की आपण आनंदीच आहोत आणि आपण सतत आनंदीच असायला हवे. असं का? आपली प्रत्येक ज्ञानेंद्रिये, कर्मेन्द्रिये, अंतरेन्द्रिये, सर्व अवयव एवढेच नाही तर शरीरातील अगदी सर्व पेशींपेशीमधून आनंद अक्षरशः ओसंडून वाहत असतो. पण ही वस्तुस्थिती असूनही आज या गोष्टीचे ज्ञान नसल्यामुळे आपल्याला त्या आनंदाचा अनुभव घेता येत नाही किंवा आपण आनंदी आहोत हेही आपल्या लक्षात येत नाही.

आपण दररोज डोळ्यांनी पाहतो. पण 'पाहणे' हा आनंद आहे असे तुम्हाला वाटते का? तुम्ही म्हणाल पाहणे यात कसला आलाय आनंद? जसे इतर सर्व जण पाहतात तसेच आम्ही पण पाहतो. आता समजा, एखाद्या माणसाच्या डोळ्याला मोतीबिंदू झाला. मोतीबिंदू झाला की त्याला स्पष्ट दिसेनासे होते. दिसत नसल्याने नेहमीच्या साध्या गोष्टी करणेही त्याला जमत नाही. मग तो डॉक्टरांकडे जातो. डॉक्टर त्याचे चेकअप करतात. पुढे त्याच्या डोळ्यांचे ऑपरेशन केले जाते. त्याच्या डोळ्यांचे ऑपरेशन यशस्वी होते. पण ऑपरेशन सुरु झाल्यापासून ते अगदी नीट दिसेपर्यंत त्याच्या मनात धाकधूक सुरु असते. का? कारण त्याला पुन्हा नीट दिसेल याची खात्री वाटत नसते. पण जेव्हा ऑपरेशन यशस्वी होते आणि त्याला स्पष्ट दिसू लागते. तेव्हा

त्याला केवढा आनंद होतो. तो सगळ्यांना आनंदाने सांगत सुटतो "अहो मला दिसायला लागलं! अहो मला दिसायला लागलं!"

आता मला सांगा या माणसाला मोतीबिंदू होण्यापूर्वी पण दिसतंच होते ना... पण या पाहण्यातला आनंद त्याला यापूर्वी कधी झाला होता का? मग आताच नेमकं असं काय झालं की त्याला पाहण्यातला आनंद वाटायला लागला. याचे कारण असे की, आता त्याला पाहणे म्हणजे आनंद आहे याची प्रत्यक्ष अनुभूती आली. याचाच अर्थ पाहणे हा आनंद आहे आणि आपण प्रत्येकवेळी पाहताना या आनंदाची अनुभूती घेत असतो. पण जोपर्यंत या गोष्टीचं ज्ञान होत नाही तोपर्यंत त्याची अनुभूती येत नाही. वास्तविक चालता येणे, हाताने काम करता येणे, बोलता येणे या सर्व गोष्टी म्हणजे प्रत्यक्ष आनंदच आहे. आपण कर्मेन्द्रिये, ज्ञानेंद्रिये आणि अंतरेन्द्रिये यांच्या मार्फत हा आनंद अनुभवत असतो. पण ही कामे नित्याचीच आहेत म्हणून आपण ते गृहीत धरतो.

निसर्गात तर हे आनंदाचे उत्सर्जन सतत सुरुच असते. आनंद देणे हा निसर्गाचा संकेतच आहे. मग माणूस हा सुद्धा निसर्गाचाच एक अविभाज्य भाग आहे. त्यामुळे माणसानेही त्याच्याकडे असलेला आनंदाचे उत्सर्जन करणे अपेक्षित आहे. पाहणे हा आनंद आहे. पण जेव्हा आपण पाहण्याची क्रिया करतो तेव्हा त्या आनंदाचे प्रक्षेपण करीत असतो. प्रक्षेपण करतो म्हणजे इतरांकडे तो आनंद प्रसारित करीत असतो. म्हणूनच पाहणे हा जरी आनंद असला तरी आपण कसे पाहतो हे खूप महत्त्वाचे आहे. आपण इतरांकडे कधी द्वेषाने, कधी त्वेषाने पाहतो. ज्यातून आपण स्वतः दुःखी होतो आणि इतरांनाही दुःख देतो. तेच जर आपण इतरांकडे प्रेमाने पाहिले तर ते आनंदाचे प्रक्षेपण होईल. बोलणे हा सुद्धा आनंद आहे. पण आपण इतरांना टोमणे मारून, वाईट बोलून, आरडाओरड करून दुःखाचे वाटप करतो. वास्तविक आपल्याकडे असलेल्या आनंदाचे प्रक्षेपण करण्यासाठी आपण इतरांबद्दल चांगले बोलायला हवे, इतरांचे कौतुक करायला हवे. आपण हाताने इतरांना मदत करू शकतो. जवळच्या व्यक्तीला प्रेमाने स्पर्श करून त्याला आधार देवू शकतो. अशा प्रकारे आपण प्रत्येक कृतीतून आनंद देवू शकतो. कारण आनंद ही देण्याची गोष्ट आहे. माणसाने जीवनात सतत आनंद देत राहिले पाहिजे कारण तुम्ही दिलेला आनंदच तुमच्याकडे सहस्त्रपटीने परत येईल आणि तुमचे जीवन आनंदाने भरून जाईल. यासाठीच जीवनविद्या सांगते "दिल्याने येत आहे रे, आधी दिलेचि पाहिजे."

- **प्रल्हाद वामनराव पै, आजीव विश्वस्त, जीवनविद्या मिशन**

सुरमयी स्वप्नांची दुनिया

आज बरेच वर्षांनी मधुरादेवी यांच्या गाण्याची मैफिल ऐकण्याचा योग आला. मधुरादेवी यांचे गाणे ऐकत ऐकतच आम्ही मोठे झालो आणि त्यांचा गाण्याने प्रभावित होऊन, गाणे अजून नीट कळले पाहिजे या हेतूने मी गाणे शिकायला पण लागले. घरात सगळेच कानसेन. त्यामुळे जे शिकले त्याचे परिक्षण आणि कसे येत आहे याचे उत्तर पण लगेचच मिळायचे.

मी, आई आणि माझी मैत्रिण असे आम्ही या गाण्याच्या मैफिलिला आलो होतो. मधुरादेवींनी 'सा' लावता क्षणी माझी ब्रम्हानंदी टाळी लागली. काही क्षणातच लोकांच्या वाहवाने मी भानावर आले. तीव्र मध्यम नंतरचा कोमल रिषभ आणि त्याच्या धीरगंभीरतेनंतर धैवतचा मधुर गोडवा. त्याक्षणी नशीबाला खूप धन्यवाद दिले की आज असे स्वर्गीय संगीत ऐकण्याचा लाभ मिळाला. नकळत मी मनात मधुरादेवी म्हणत असलेले स्वर गुणगुणायला लागले. तशी नुकतीच मला पण पुरीयाची ओळख गाण्याच्या class मध्ये झाली होती, सरावाची गरज नक्कीच होती, त्यातले बारकावे कळायला. मी माझे मलाच पाहात होते. मधुरादेवींना त्यांच्याबरोबरीने साथ देत होते. ती ताना घेणारी मीच का? या बद्दल माझी मीच शाशंक होत होते. प्रत्येक तानेबरोबर माझे हात जणू नाचत होते आणि अचानक माझा हात हालत नाही पाहून नक्की काय झाले म्हणून पाहिले तर शेजारी बसलेली आई म्हणत होती की अगं काय ग हे? आपण मधुरादेवींचा कार्यक्रम पाहायला आलो आहोत आणि तुझे काय हे हातवारे चालले आहेत. एका क्षणात कासव कसे हातपाय त्याच्या शेलमध्ये घेतो, तसे एकदम मी हाताची घडी घालून शांतपणे ऐकायला लागले. मगाचचे माझ्या मनाचे खेळ होते ते आठवून जरा नाराज झाले, पण त्या तंद्रीत का होईना मधुरादेवींना साथ करत होते, त्या विचारानेच परत सुखावले. समोर चाललेला पुरीया अगदीच रंगात आला होता. स्वरांनी एक उंची गाठली होती त्या पातळीवर सगळे स्वर जणू तरंगत होते आणि मग हळूहळू खाली येत स्थिरावले. तेवढ्यातच त्या सगळ्या सुरांनी वेगळेच वळण घेतले आणि मारव्याचे सूर ऐकायला यायला लागले. किती तो सफाईदारपणा, एक सुरावटीतून दुसऱ्या सुरावटीत, तेच सूर पण आता त्याची चाल निराळी होती. त्यामुळे दुसराच रंगपटल समोर दिसत होता. मारव्याचे धीर गंभीर सूर, तीव्र मध्यम वरून परत परत कोमल रिषभ वर येऊन तिथेच रेंगाळणे. त्याला आंदोलित करणे, सगळेच धीरगंभीरतेचा ताण जाणवणारे, शेवटी षड्ज (सा) वर येऊन

सुस्कारा सोडल्यासारखा वाटला. विचार करत होते की अश्या रागांची निवड कां केली असावी? त्याच विचारात मी माझ्यातच गर्क झाले तेव्हा आमचे गाण्याचे शिक्षक 'परमेल प्रवेशक'¹ रागांबद्दल सांगायचे ते आठवले आणि आज त्याचे प्रात्याक्षिक पण पाहत होते. मधुरादेवींच्या रागदारीचे प्रस्तुतीकरण संपत नाही, तर कोणीतरी त्यांना मारवा वर आधारीत 'शब्द शब्द जपून ठेव, बकुळीच्या फुलापरी' हे गाणे म्हणता कां म्हणून विचारले. मधुरादेवींचे पण ते आवडते गाणे असावे. मला मात्र 'वसंतराव देशपांडे' सिनेमातले पं. वसंतरावजीचे गाणे शिकतानाची मारव्यातील बंदिश(काऊ की रीत कोऊ करे सखीरी, गीत पियरवा वो जो कहिया) म्हणत होते तीच डोक्यात घोळत होती. परत मी माझ्याच विचारात गर्क होऊन चक्कपैकी डोळे मिटून माझ्या मनातल्या मनात गुणगुणत राहिले.

टाळ्यांच्या गजराने परत मी भानावर आले. आई आणि माझी मैत्रिण माझ्याकडे बघतच होत्या आणि त्यांच्या चेहऱ्यावर सरळ सरळ प्रश्न होता की आज तू जे काही करत होतीस ते काय होते. तुला असे आधी गाण्याच्या कार्यक्रमाला तंद्रीत बघितले नव्हते. मग मी पण त्यांना काय सांगणार होते. गाणे शिकणे, कळणे, त्यांचा आनंद घेणे हे जितके मुरलेले होते तितकेच गोड होते. तेवढ्यात माझी मैत्रिण म्हणाली की आता तुला मधुरादेवींना भेटायचे असेल. त्या विचारानेच माझा चेहरा अजून फुलला. तिच्याकडे हसत हसत बघतच आम्ही Green Room च्या दिशेने गेलो. तिथे नेहमी सारखीच चाहत्यांची बरीच गर्दी होती. खरं तर कार्यक्रम झाल्यानंतर कलाकरांना स्वतःसाठी म्हणून वेळ द्यावा. पण प्रेक्षकांच्या दृष्टिकोनातून पाहिले तर त्यांना पण आपल्या आवडीच्या कलाकरांना कधी भेटतो, त्यांनी कार्यक्रम किती आवडीने ऐकला हे सगळे सांगायचे असते. पाहता पाहता आमचा नंबर आला. मी तर मधुरादेवींना जाऊन पहिला नमस्कार केला. तेव्हा माझ्याकडे पाहून त्या हसतच राहिल्या, आम्ही अचंबित झालो की काय झाले त्यांना. असे आम्ही काय केले. तर म्हणतात कश्या मी स्टेजवरून पाहत होते. इतके स्वतःशीच दंग होऊन माझा कार्यक्रम कोणी ऐकला असेल असे वाटत नाही. इतके आवडते का गाणे ? यावर काय बोलू, कसं सांगू त्यांना गाणे म्हणजे दुसरे जगणे आहे.

पण त्यांना उत्तर देताना म्हणाले की शिकत आहे, सध्या त्याचबरोबर समजून ऐकण्याचा प्रयत्न करत आहे. संगीत म्हणजे ज्ञानाचे नुसते भांडार आहे. मग काय, कुठे शिकते, काय शिकते असे वार्तालाप झाले. त्यावर त्यांना माझ्याबद्दल काय वाटले कोण जाणे.

मग म्हणाल्या की माझ्या बरोबर माझ्या पुढच्या कार्यक्रमाला येणार का ? २-३ महिन्यांचा कार्यक्रम आखला आहे. मला मी काय

ऐकत आहे यावर विश्वासच बसत नव्हता. मधुरादेवींसाठी साथ करायला मिळणार होते. त्यांचे गाणे ऐकायला मिळणार होते. ऐकताक्षणी मी मधुरादेवींना साष्टांग नमस्कारच घातला. मला उठवत म्हणाल्या, निघायची तयारी कर, पुढच्या सोमवारीच निघायचे आहे आणि मग त्या पण आवरायला लागल्या.

आम्ही पण मग Green Room मधून बाहेर आलो. मी आईकडे पाहत तिच्या गळ्यातच पडले म्हणत की तुला पण माझ्याबरोबर यायचे आहे. आईला पण मधुरादेवींचे गाणे आवडत असल्यामुळे तिने फक्त हसून संमती दिली.

मला तर सगळे अजून स्वप्नच वाटत होते. त्याबरोबर जबाबदारी पण. मी गाणे ऐकता ऐकता मधुरादेवींबरोबर साथ करण्याचे स्वप्न पाहते काय आणि प्रत्यक्षात साथ करायला मिळते काय? नशीबाचाच भाग आहे हे नक्कीच. त्याच विचाराबरोबर आता रियाज कसा आणि कधी करायचा याचे चक्र डोक्यात सुरु झाले. घरी येता क्षणीच कागदावर त्याचे रेखाटन सुरु झाले. दुसऱ्या दिवशी पहाटे उठून अगदी तानपुरा घेऊन स्वर रियाज सुरु केला. डोळे मिटून शांतपणे माझा रियाज सुरु होता.

तेवढ्यात कोणीतरी हालवून काहीतरी विचारत आहे असे वाटले. वाटले की दिसत आहे ना त्यांना मी रियाज करत आहे ते. डोळे उघडून बघते तर आई उठवत होती झोपेतच काय बोलत आहे. उठायचे नाही का? रियाजाची वेळ झाली आहे. आज मी तानपुरा बाहेर काढून ठेवला आहे.

एक क्षणभर वाटले, हे काय चालले आहे. मी कुठे आहे, काय करत आहे. सगळ्याबद्दलच मला प्रश्न पडायला लागले. जसे उठून बसले तसे आठवले की आईबाबा मधुरादेवींच्या गाण्याबद्दल काल बोलत होते आणि पुढच्या सोमवारी त्यांचा कार्यक्रम होणार आहे तर मला घेऊन जाऊ त्यामुळे गाणे म्हणजे काय ते मला कळेल म्हणून अशी त्यांची चर्चा चालू होती. पण मला फारच छान वाटत होते.

स्वप्नात का होईना मी मधुरादेवींशी बोलले. त्यांनी मला त्यांच्याबरोबर साथ करायला सांगितले. या सगळ्यामुळे मला एक वेगळीच स्फूर्ती आली. घाई घाईने आवरून आईने काढून ठेवलेला तानपुरा घेऊन रियाज करायला सुरुवात केली. थोड्या वेळाने डोळे उघडून बघते तर समोर आईबाबा चहा पीत माझा रियाज ऐकत होते. मी थांबताक्षणी म्हणाले की भैरवचे स्वर छान लागले होते. असाच रियाज करत राहिलीस तर मधुरादेवी पण शाबासकी देतील. आता खरे कोणते नि स्वप्न कोणते. सरतेशेवटी काहीच कळत नव्हते. गाणे महत्त्वाचे, तेच चालू ठेवू.

आणि याच विचारात उठले नी आईबाबांबरोबर चहा घ्यायला लागले.

¹परमेल प्रवेशक राग हे दोन रागांच्या किंवा थाटांच्या मधला दुवा असतात आणि ते दोन वेगवेगळ्या कालावधींच्या (प्रहरांच्या) मधल्या संधिकाळात गायले जातात.

- उत्तरा भालेराव, टॅम्पा, फ्लोरिडा

सात्विकतेच्या गुढ्या उभारू

गुढीपाडवा कधी आहे म्हणून मी मार्च महिन्याचे कालनिर्णय उघडले. १९ मार्चला गुढीपाडवा - १९४८ वे वर्ष सुरु होते आहे असे लिहिले. इसवी सनाचे दोन हजार वर्षे उलटले तरी आपले संवत्सर त्यांच्या मागे आहोत याचे मला नेहमी प्रमाणे थोडे वाईट वाटले. आपली कालगणना इतक्या उशिरा कशी सुरु झाली?

जेव्हा अभ्यास केला, (गुगल सर्च) तेव्हा कळले की पूर्वीच्या काळी राजा युद्ध जिंकून आला की त्याला वाटायाचे की आपण सार्वभौम राजा आहोत, मग आजपासून स्वतःची वर्षे मोजणी का सुरु करू नये? भारतात विक्रमादित्य आणि शालिवाहन हे मोठे पराक्रमी राजे होऊन गेले. त्यांनी त्यांच्या नावाने विक्रमादित्य आणि शालिवाहन कालगणना चालू केल्या. आपले आजचे जे संवत्सर आहे, ते शालिवाहन शके आहे. विक्रमादित्याने सुरु केलेले विक्रमादित्य संवत्सर आता २०७३ आहे. इसवी सनापेक्षा थोडे पुढे म्हणून मला थोडा आनंद झाला. मग माझ्या मनात विचार आला, या पराक्रमी राजांसारखे आणखी कुठल्या राजाच्या मनात अशी कल्पना आली नाही का? गंमत म्हणजे अर्थातच ती आली! आपले सार्वभौमित्य दाखविण्याची संधी कोण सोडेल?

म्हणून हजारो वर्षांच्या आपल्या इतिहासात, कालगणना अनेक वेळा बदलल्या. सध्या भारतात ३६ कालगणना अस्तित्वात आहेत. त्यात कटकी/बंगाली, इलाही, कलचुरी, कलियुग, कोल्लम, गांगेय किंवा गंग-कदंब, गुप्त, ग्रहपरिवृत्ती, चालुक्य विक्रम, जव्हार, जुलूस, तुर्की द्वादशवर्षचक्र आणि चिनी षष्टिवर्षचक्र, नेवार (नेपाळ), पर्गनाती, पुदुवैप्पु, फसली, बंगाली, बार्हस्पत्य वर्षचक्र १ आणि २, बुद्धनिर्वाण, भाटिक, मगी, मल्लूदी, मौर्य, राज्याभिषेक, लक्ष्मणसेन, विक्रम, विलायती, वीरनिर्वाण, शक, शूहर, सप्तर्षी, सिंह, सिल्युसिडी, हर्ष, हिजरी.

आता बोला! पण आपण ह्या सगळ्या जुन्या कालगणनात खरी ती कोणची धरायची?? मग गीत रामायणातील एक ओळ लक्षात आली,

“चैत्रमास, त्यांत शुद्ध नवमी ही तिथी
गंधयुक्त तरिहि वात उष्ण हे किती
दोन प्रहरी का गं शिरीं सूर्य थांबला ?
राम जन्मला गं सखी राम जन्मला”

चैत्र मास त्यात शुद्ध नवमी ही तिथी! दोन प्रहरी राम जन्मला. .. रामाचा जन्म चैत्र नवमीला. म्हणजे त्यावेळी ही हेच पंचांग होते. आपली कालगणना रामाच्या जन्मापर्यन्त म्हणजे त्रेता युगाआधीपासून अस्तित्वात होती. आपल्या वैदिक कालगणना यात ४ युग आहेत, सत्य, त्रेता, द्वापर आणि कली युग अशी! प्रत्येक युगाचा किती काळ किंवा वर्षे होती? AI ला विचारले तर निमिषात उत्तर आले.

सत्य युग : 1,728,000 years. १ लाख ७२८ हजार वर्षे

त्रेता युग: 1,296,000 years. १ लाख २९६ हजार वर्षे

द्वापर युग: 864,000 years. ८६४ हजार वर्षे

कली युग: (अपेक्षित) 432,000 years. अंदाजे ४३२ हजार वर्षे जाईल. त्यातली साधारण ५ हजार वर्षे झाली.

इथे युगांचा हिशेब हजारो वर्षांचा आहे. त्या संख्या पाहून त्यांच्या सारखाच माझा अभिमानही फुलत गेला. श्रीरामाच्या काळात तो लंकेवरून युद्ध जिंकून परत आल्यावर “गुढ्या तोरणे” लावून अयोध्यानगरीने त्यांचे स्वागत केले होते, तेव्हा गुढी उभारण्याची पद्धत रामाच्या काळापासून म्हणजे त्रेता युगापासून चालत आलेली आहे. त्यानंतर द्वापर युगात, म्हणजे महाभारतातच्या काळात, आदिपर्वात एका राजाने इंद्राने दिलेली काठी घेऊन आदराने गुढी केल्याचा उल्लेख आहे. गुढीच्या निमित्ताने सात्विक लहरी वातावरणात पसरवल्या जातात असे म्हणतात. येणाऱ्या प्रत्येक संवत्सराबरोबर समाजाची सात्विकता वाढायला पाहिजे. ‘वर्ष’ यासाठी ‘संवत्सर’ हा छान संस्कृत शाब्द आहे. सम+वसंती+ऋत = संवत्सर. सगळे ऋतु ज्या काळात येऊन जातात ते संवत्सर.

गीत रामायणाच्या वरील ओळींमध्ये माडगूळकरांनी वैदिक पंचांगातला आणखी एक पैलू दाखवला आहे. “गंधयुक्त तरिहि वात उष्ण हे किती” भारतीय संवत्सर ही चंद्रमास पद्धत (lunar) म्हणजे चंद्राच्या कलाप्रमाणे दिवस असतात. ग्रेगरियन इंग्लीश पद्धत सौर मास – सूर्य पद्धत(solar system) आहे. या दोन पद्धतीमधील फरकांमुळे सगळे सण बरोबर त्याच ऋतुत येऊ शकत नाही. उदा.

आपल्यासारखी सौर वर्ष असणारी दुसरी कालगणना त्यात रमझान सण हा कधी उन्हाळ्यात तर कधी हिवाळ्यात येते. पण वैदिक पंचांगात अधिक महिन्याचे गणित घातल्याने सर्व सण साधारण त्याच ऋतु मध्ये येतात. म्हणून रामजन्माच्या वेळी “उष्ण वारे” दर वर्षी येऊ शकतात.

ऋतु आणि संवत्सर ही जोडी मला भावली त्याचे व्यक्तिगत कारण आहे. माझी मुले लहान होती, तेव्हा आपले सणवार त्यांना आवडावे, त्यांच्या लक्षात रहावे असा माझा सतत प्रयत्न असायचा. शाळा सुरू झाली की गणपती येतो आणि हॅलोविनच्या कपड्यासह आई दिवाळी साठी काहीतरी विकत घेते हे ही त्यांना उमगले होते. गुढीपाडवा कसा लक्षात ठेवायचा? अमेरिकेतले पालक जसे छान पैकी ‘गिफ्ट’ क्रीसमसला घेतात ती कल्पना घेऊन मी गुढीपाडव्याला त्यांना एक वस्तू घेऊन द्यायला लागले. वस्तूसाठी का होईना, दिवाळी पासून ते गुढीपाडव्याची वाट पहायचे. हिवाळा सुरू व्हायचा, स्नोमध्ये खेळताना त्यांना एकदम कुठे तरी crocus किंवा tulip चे अंकुर गवतातून डोकवताना दिसायचे. आणि मग पळत ते घरात यायचे, आणि विचारायचे, “आई ‘गुडी पाडवा’ कधी आहे?” नव्या संवत्सराची आठवण त्यांना नव्या येणाऱ्या ऋतुमुळे व्हायची आणि नव्या संवत्सराबद्दलच्या सात्विक आनंददायक गुढ्या माझ्या मनात उभ्या व्हायच्या.

नव्या संवत्सराच्या तुम्हा सर्वांना सात्विक शुभेच्छा !

- नीलिमा कुलकर्णी, रेस्टन, वर्जिनिया

गंमती जंमती करत संवर्धन !

मराठी भाषा गौरव दिन विशेष....

मराठी भाषा गौरव दिन दरवर्षी २७ फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो. ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते कवी विष्णू वामन शिरवाडकर अर्थात 'कुसुमाग्रज' यांचा हा जन्मदिवस आहे. मराठी भाषेचे महत्त्व, तिची समृद्धी आणि साहित्याचा सन्मान करण्यासाठी हा दिवस, २०१३ पासून महाराष्ट्र शासनाच्या निर्णयानुसार, 'मराठी भाषा गौरव दिन' म्हणून मोठ्या उत्साहात साजरा केला जातो. म्हणूनच आपल्या मराठी भाषेचा प्रसार आणि प्रचार करण्यासाठी, भाषेचा गौरव वाढवण्यासाठी हा दिवस अतिशय महत्त्वाचा आहे.

आपल्या भाषेसाठी आपणही काही करू शकतो. त्यासाठी सगळ्यात सोपा मार्ग म्हणजे मराठी ऐकत, बोलत, वाचत आणि लिहीत राहायचं. जिथे जिथे शक्य आहे तिथे आपली भाषा वापरायची. कारण भाषा ही अशी गोष्ट आहे जी वापरल्याने वाढत राहते.

बरीच मोठी / तज्ञ माणसं सांगतात की मराठी भाषा टिकायला हवी त्यासाठी वाचन गरजेचं आहे. बरोबर आहे कारण त्यामुळे एकच मुद्दा अनेक जणांपर्यंत पोहोचतो. आणखी एक मुद्दा ते सांगतात तो म्हणजे जास्तीत जास्त ऐका! आपल्याकडे पूर्वीपासून शिक्षण हे मुळी श्रवण करून घेतलं जात असे, गुरुकुल पद्धतीत गुरु सांगत आणि शिष्य ऐकून ते लक्षात ठेवत. त्यामुळे भाषा आत्मसात करताना कान चांगले करणं फार महत्त्वाचं आहे. मग पुढे वाचन, लेखन त्याही पुढे जाऊन बोलून ती भाषा चालत राहणार.

त्यासाठी काही गंमतीशीर गोष्टी नक्कीच करू शकतो. जसं की शब्दकोड सोडवायचं, वाकप्रचार - म्हणी, भेंड्या खेळायच्या, एकमेकांना वाचलेल्या / ऐकलेल्या / लिहिलेल्या गोष्टी सांगायच्या, भरपूर गाणी ऐकायची, मराठी नावांच्या भेंड्या खेळायच्या इत्यादी गोष्टी करू शकतो. आणखीही खेळ असतील, नवीन शोधता येतील. हे घरी बसून करता येईल कुठे बाहेर जायची गरज नाही. घरात मुद्दाम मराठी बोलायचं, सहज गंमत म्हणून आठवड्यातील एक दिवस पूर्ण मराठीत बोलायचं.... एकही शब्द वेगळ्या भाषेतला बोलायचा नाही. करायला काय हरकत आहे ? आपली स्वतःची मराठी भाषा सुधारेल आणि तेवढीच ती टिकेल. तेवढाच आपला हातभार !

- अंकिता कार्ले, हार्टफोर्ड, कनेक्टिकट

पहिला किनारा - पूर्व आफ्रिकेतील अनुभव

या फेब्रुवारी २०२६ मध्ये आमच्या लग्नाला ६५ वर्षे पूर्ण झाली. १९६१ मध्ये लग्नानंतर यजमान तर पंधरा दिवसांनी नागपूरहून आफ्रिकेला परत गेले. व्हिसा सारखे परमिट आल्यावर तीन महिन्याने जून मध्ये मी पण प्रवासाला निघाले. या महिन्यात मॉन्सून वारे वाहू लागतात व समुद्राला उधाण आलेले असते. मी स्टेट ऑफ बॉम्बे या बोटीने आफ्रिकेच्या पूर्व किनाऱ्याकडे निघाले. समुद्रात मोठमोठ्या लाटा येत होत्या. लाटा इतक्या मोठ्या असायच्या आणि निळ्याशार समुद्रात पांढरा शुभ्र फेसाळलेल्या लाटा बोटीवर आपटायच्या त्यामुळे डेक सदैव ओला असायचा. या सर्वांचा परिणाम sea sickness मुळे प्रवासी आजारी होते. हा प्रवास बारा ते पंधरा दिवसाचा असायचा. नशिबाने मला उलट्या वगैरे झाल्या नाहीत मी फिरू शकत होते. बोट मात्र खूप हलायची. आम्ही मंडळी नागपूरकडची तर समुद्र मुळात प्रथम बघितला व प्रवास पण पहिलाच होता. आश्चर्य म्हणजे लग्नानंतर नेहमीच समुद्राजवळ वास्तव्य झाले. या प्रवासात एका दुःखी व्यक्तीने जलसमाधी घेतली. तो सारखा डेकवर बसलेला असायचा हे मी दोन तीनदा बघितलं होत.

नवव्या दिवशी आम्ही मोमबासाला पोहोचलो. सगळा कागों उतरविला जात होता. तेथील मजूर खूपच उंच पुरे व धष्टपुष्ट होते. खूप मेहनतीचं काम होतं त्यांचे. एकदम विचार आला की असा धिप्पाड नोकर घरी काम करावयास आला तर मी त्याच्याकडून काम कसे करून घेऊ शकेन? तिथे कामाला बॉईजच असायचे व मुलं सांभाळायला बाईं यायची. ते लोकं पुष्कळ तास काम करायचे. १२ व्या दिवशी बोट दारेसलामला पोहोचली. दारेसलाम गावाचा अर्थ Abode of Peace असा आहे. बाराही महिने बंदरात बोटी येऊ शकायच्या. जर्मन व ब्रिटिश लोक आल्यावर या बंदराची प्रगती झाली. पूर्वी हे बंदर फिशिंगसाठी प्रसिद्ध होते.

योगायोग असा की माझ्या वाढदिवसाच्या दिवशी मी डोडोमाला पोहोचले. प्रथमच स्वयंपाक केला देवाचे आशीर्वाद घेतले. पुढे लवकरच ड्रायव्हिंग शिकले. संसारी बायकांबरोबर कुकिंग, बेकिंग, स्ट्रिचिंग या गोष्टी शिकू लागले. शेजारीण गुजराती होती तिच्याबरोबर गुजराती बोलण्याचा सराव केला. काम करणाऱ्या बॉय बरोबर swahili, तिथली भाषा शिकायचा प्रयत्न करू लागले. खूपच वेगळी भाषा वाटत होती. भारतीय भाषांमध्ये थोडी तरी सिमिलारिटी असते पण यात सगळे वेगळेच होते. मुसा आमच्या बॉयचे नाव होते.

त्याच्याबरोबर बाजारात जात असे. तो पण फार मोठा नव्हता १८-२० वर्षाचा असेल . तो Swahili बोलत असे पण इंग्रजीत भाषांतर करून सांगण्याचा प्रयत्न करायचा. भाज्यांची नावे अगदीच वेगळी होती. बाराही महिने peas, beans, greens किंवा ताजी फळं मिळायची. सगळ्या धान्याचा आकार दीडपट मोठा होता. तुरीची डाळ चण्याएवढी असायची. किराणा मालाचे दुकानदार गुजराती. कच्ची, पंजाबी असायचे. इतर दुकानात इंग्रजी चाले हळूहळू भाषा शिकू लागले. मला भाषेची आवड असल्याने मी भाषा लवकर शिकले. गोऱ्यांच्या एटीकेटस मात्र अगदीच वेगळ्या वाटायच्या. स्वातंत्र्यानंतर शाळेत गेल्याने इंग्रजीबद्दल आधी प्रेम वाटत नव्हते. संस्कृत आवडता विषय होता पण त्याचा इथे उपयोगच नव्हता. कधीतरी क्लबमध्ये जायचे पण ट्रिक्स घेण्याची आवड नव्हती. हे टेनिस खेळायचे मी कधी पत्ते खेळायचे. मात्र दर आठवड्याला सिनेमा - इथे सिनेमा बघायला सगळे जायचे. अगदी त्यासाठी जपानी शिफॉन घ्यायचं त्यावर एम्ब्रॉयडरी करायचे अशी फॅशन होती.

केनियाचे हवामान गोऱ्या लोकांना मानवेल असे असल्याने त्या लोकांनी मोठमोठे फार्म बनवून वस्ती केली होती. तसेच तिथे वन्य प्राण्यांचे reserves पण होते. यात सिंह, जिराफ, हत्ती, गवे, हरिण, झेब्रा, शहामृग आणि तिथल्या नद्यांमध्ये मगर, हिपोपोटॅमस, मोठमोठे मासे खूप असत. नैसर्गिक संसाधनामुळे हा देश श्रीमंत झाला. दुसरीकडे टांझानिया मध्ये सोने, हिरे व इतर खनिजे भरपूर होते. त्यामुळे खाणी खूप होत्या. आम्ही सहा महिने caravan व तंबूत राहून नदीत सोने शोधायला जिओ- लॉजिकल सर्वेची लॅबोरेटरी घेऊन गेलो होतो. रात्री प्राण्यांची भीती वाटायची पण कॅरावानामुळे सगळी सोय झाली. या काळातच आम्ही Lake Victoria च्या जवळपासच्या भागात राहत होतो त्यामुळे अगदी लेक वर पण जाता येत होते. नाईल नदीचा उगम पण बघायला मिळाला. युगांडा शिक्षणासाठी योग्य होते. युगांडातील परदेशी पण श्रीमंत झाले होते. १८८५ नंतर केनियात रेल्वे सुरू झाली, त्यात भारतीयांचा पुष्कळ सहभाग होता तरी पण ५० वर्षे लागली त्याचे कारण रेल्वे बांधताना वन्य प्राण्यांनी केलेली शिकार. तर प्राण्यांचे मोठमोठे कळप रेल्वे ट्रॅक ओलांडत, किंवा वेगवेगळे कळप आरामात ट्रॅकवर असत किंवा तिथेच शिकार पण करत.

टांगानिका शांत देश होता तरी माझे सासू-सासरे १९६० मध्येच इंडियात तीस वर्षांनंतर परत आले व त्यांनी घर बांधले. आफ्रिकेत हळूहळू स्वातंत्र्य चळवळ सुरू झाली व १९६१ ते १९६४ पर्यंत पूर्व आफ्रिका स्वतंत्र झाले. कदाचित आपल्या जॉब संपुष्टात येतील, प्रमोशन वगैरे मिळणार नाही असा स्वर येऊ लागला.

युगांडातून भारतीयांना एका वस्त्रानिशी पळावे लागले होते. आम्हाला पण लवकरच इथून निघावे असे वाटू लागले. आमचे काही मित्र पण इंग्लंड किंवा भारतात जाण्याचा विचार करू लागले. आमचे मुलगी तीन वर्षाची होती आम्ही पण १९६६ मध्ये भारतात येण्याचे ठरविले. कंपाला बोटीने भारतात सर्व सामानासह आम्ही परत आलो. भारतात गेल्यावर पुन्हा नोकरी शोधणे होतेच पण तीन महिन्यात परत जिऑलॉजिकल सर्वे ऑफ इंडिया मध्ये चांगला जॉब मिळाला. परत सगळे सुरळीत सुरू झाले.

आफ्रिकेच्या आठवणी म्हणजे तिथल्या सफारी, मेरू, किलीमांजारो यासारखे पर्वत अगदी जवळून बघितले होते. ते बघितले तेव्हा ट्रेकिंग वगैरे सर्वसाधारण लोक करीत नव्हते. त्याचे खास ट्रेनिंग असायचे. एकदा आम्ही विषुववृत्तावर प्रवास करीत होतो - रोज बारा वाजता पाऊस तिथे येतो. आम्ही कारमधून खाली उतरलो तर लोक जवळ आले. पुरुषांनी पिसांच्या माळा डोक्यात वेणी सारख्या घातल्या होत्या. बायका मात्र अगदी जवळजवळ केस नसलेल्या होत्या. त्यावेळी माझे केस खूप लांब होते - त्यांनी ते अगदी ओढून ओढून बघितले! रिफ्ट व्हॅली आमच्यापासून ४० मैलावर होती. मधून मधून भूकंप व्हायचा. सिंहाची केलेली शिकार आम्ही पाच सहा फुटावरून बघितली होती. एकूण सहा वर्षे आफ्रिकेत मजत गेले.

भारतात खूप वर्षे राहिलो व Retire झाल्यावर अमेरिकेत आलो. मुलगा व दोन्ही मुली इथे स्थायिक झाले आहेत आणि चांगले झाले आहेत. नातवंडांचे कौतुक करायला मधून मधून आम्ही येतच होतो हळूहळू वास्तव्य वाढलं व आता कोविड नंतर भारतात जाताच आलं नाही. वय पण वाढलं - आज हे ९० वर्षे व मी ८५ वर्षांची आहे.

प्रत्येक देशाचे काही वैशिष्टे असतात. आफ्रिकेत गेल्यावर जाणवले भारतीय तिकडे जशा आपल्या चालीरीती होत्या तशाच त्यांनी अजूनही जपल्या होत्या. पुष्कळ लोक खूप खूप वर्षे भारतात गेलेच नाहीत. त्यांना आपुलकी वाटायची आदरातीथ्य पण खूप होते. अमेरिकेत तर सारखा बदल होत असतो, प्रगत देश आहे नव्या जुन्याचं संमिश्र वातावरण जाणवते. जास्तीत जास्त लोक आपापल्या संस्कृती प्रमाणेच राहतात. भारत मात्र झपाट्याने बदलतो आहे - नव्या संस्कृतीकडे कल आहे, अर्थात जाणीव झाली की परत मूळ पदावर येतीलच. तीन किनाऱ्याच्या सानिध्यात राहून आता आम्ही प्रशांत महासागराच्या काठी आहोत.

या लेखाच्या माध्यमातून आफ्रिकेत राहिलेल्या अनेकांच्या स्मृती ताज्या होतील अशी आशा आहे. धन्यवाद !

- अलका मुळे, फ्रीमोंट, कॅलिफोर्निया

नागपूरमधील तीन कार्यक्रम – काही विचार

अलीकडच्या नागपूर दौऱ्यात (फेब्रुवारी २०२६) मला तीन वेगवेगळ्या कार्यक्रमांना जाण्याची संधी मिळाली. तिन्ही अनुभव भिन्न होते; पण प्रत्येकाने काही ना काही विचार करायला भाग पाडले.

१. मर्दानी ३ — वास्तव, की अतिवास्तव?

पहिला कार्यक्रम म्हणजे हिंदी चित्रपट Mardani 3 (2026), ज्यात Rani Mukerji प्रमुख भूमिकेत आहे. चित्रपटाचे आधीचे भाग पाहिले नसल्यास काही फरक पडत नाही — मी नव्हतेच पाहिले.

चित्रपटाचा घाट अनोखा नव्हता — धाडसी महिला पोलीस अधिकारी, स्वतःच्या हाती कायदा घेणे, पोलीस ठाण्यात संशयितांची मारहाण, आणि व्यवस्थेतील सर्वव्यापी भ्रष्टाचार. हिंदी चित्रपटांत हे काही नवीन नाही. पण मला जास्त चिड आणणारी गोष्ट म्हणजे त्यातील निरागसता — किंवा मूर्ख धाडस.

खलनायिका स्पष्टपणे सांगते की संपूर्ण पोलीस यंत्रणा भ्रष्ट आहे आणि त्यांचे लोक सर्वत्र आहेत. तरीही पोलीस जणू काही हे ऐकलेच नाही अशा प्रकारे वागतात. अशा परिस्थितीत थोडी सावधगिरी, रणनीती, शंका अपेक्षित असते. पण ती दिसत नाही. व्यापारी चित्रपट म्हणून काही गोष्टी अतिशयोक्तियुक्त असतात हे मान्य; पण कथानक स्वतःच जे मांडते त्याला धरूनही पात्रांची वागणूक विसंगत वाटते.

हे चित्रपट का चालतात? सगळ्यांनाच ते आवडतात म्हणून नाही; पण भल्या मोठ्या लोकसंख्येच्या देशात पुरेशी मोठी प्रेक्षकसंख्या मिळते म्हणून. पण मग विचार प्रवर्तक चित्रपटांना का नाही मिळत?

आम्ही हा चित्रपट थिएटरमध्ये पाहिला — भारतात थिएटरमध्ये जाऊन चित्रपट पाहण्याचा हा माझा बऱ्याच वर्षांनंतरचा अनुभव. लग्नाच्या रिसेप्शननंतर चौदा जणांनी मिळून “काहीतरी करूया” म्हणून चित्रपटगृह गाठले. तिकीट सुमारे ३२५ रुपये. पण मला जास्त आश्चर्य वाटले ते पॉपकॉर्नच्या किमतीचे — सुमारे ५५० रुपये प्रति डब्बा! तिकीटापेक्षा महाग, आणि तरीही लोक ते सहजी घेत होते. मानवी वर्तनातील मला न सुटलेल्या अनेक कोड्यांपैकी हे एक.

साधारणपणे मी अशा चित्रपटांतील हिंसाचारावर जास्त भाष्य केले नसते. पण सध्याच्या जागतिक राजकीय घडामोडी, विशेषतः अमेरिकेतील, पाहता विचार करावासा वाटतो. काही वर्षांपूर्वी राज्यसंस्थांच्या पाठबळाने होणारा भेदभाव आणि हिंसा कमी होत आहे असे मानण्यास आधार होता. आज काही ठिकाणी ती पुन्हा उघडपणेच नव्हे तर राजकीय पाठबळासहित दिसते. कधी कधी वाटते, जे आपण “फक्त सिनेमात चालते” म्हणून दुर्लक्षित केले, तेच वास्तवाच्या जवळ जाऊ लागले आहे का?

२. विवाहसंस्था, कुटुंबसंस्था आणि स्त्रीमुक्ती – वाद-संवाद

दुसरा कार्यक्रम होता दिवंगत दिवाकर मोहनी यांच्या पुस्तकाचे प्रकाशन — महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा येथे.

विवाहसंस्था, कुटुंबसंस्था आणि स्त्रीमुक्ती – वाद-संवाद
लेखक: दिवाकर मोहनी

संपादक: रवीन्द्र रुक्मिणी पंढरीनाथ आणि अनुराधा मोहनी

प्रकाशक: मधुश्री पब्लिकेशन्स

कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान डॉक्टर प्रभा गणोरकर यांनी भूषवले होते; दोन महिला वक्त्यांनी - डॉक्टर स्वाती धर्माधिकारी व डॉक्टर ऋता धर्माधिकारी - आपले विचार मांडले. उपस्थिती मात्र सुमारे ५० लोकांचीच.

पुस्तकाचा आशय ऐकताना जाणवले की काही बाबतींत ते आपल्या काळाच्या पुढे आहे. विवाहसंस्था, कुटुंबसंस्था, पितृसत्ताक रचना यांचा चिकित्सक आढावा, आणि पर्यायी जीवनपद्धतींची चर्चा — त्यात polyamory सारख्या संकल्पनांचाही उल्लेख आणि पुरस्कार. मात्र वक्त्यांनी स्वतः कबूल केले की अशा संकल्पना प्रत्यक्षात कशा चालतील/रुजतील याबद्दल त्यांनाही पूर्ण खात्री नाही. कार्यक्रमात एक विधान विशेष लक्षात राहिले — “हे पुस्तक विशेषतः पुरुषांनी वाचावे.” मला ते थोडेसे आधीपासूनच सहमत असलेल्या, म्हणजेच “already converted” लोकांनाच उद्देशून बोलल्यासारखे वाटले. उपस्थित पुरुष बहुधा आधीपासूनच सहमत असावेत. खरी गरज आहे ती या विचारांना व्यापक समाजापर्यंत नेण्याची. केवळ ५० लोकांपुरता संवाद मर्यादित राहिला तर बदलाची व्याप्ती किती? आज जिथे लोकांचे वाचन कमी कमी होत जात आहे तिथे अशी पुस्तके वाचायला लोकांना कसे उद्युक्त करता येऊ शकेल? आजच्या सोशल मीडियाच्या आणि झपाट्याने बदलणाऱ्या सार्वजनिक चर्चेच्या काळात, अशा विचारांना केवळ सभागृहापुरते मर्यादित न ठेवता, शाळा-महाविद्यालये, ऑनलाईन व्यासपीठे, आणि व्यापक

सार्वजनिक संवादात आणण्यास कदाचित छोट्या छोट्या (byte sized) रील्स करून त्या प्रसारित करणे आवश्यक आहे.

स्त्रीमुक्तीचा प्रश्न स्वतंत्रपणे महत्त्वाचा आहेच. पण मला नेहमी वाटते की त्यामागे एक अधिक मूलभूत प्रश्न आहे — तर्कशुद्ध विचारसरणीचा. आपण सर्वच क्षेत्रांत प्रश्न विचारायला, परंपरांचे परीक्षण करायला, गृहितके तपासायला शिकलो, तर समानतेचे निष्कर्ष नैसर्गिकपणे समोर येतील. एका क्षेत्रात अंधश्रद्धा किंवा अतार्किकता जपली, तर इतर क्षेत्रांत पूर्णपणे तर्कशुद्ध राहणे कठीण जाते.

मुक्ती ही केवळ घोषणांमधून नव्हे, तर विचारसुचीतेतून येते.

३. गाभ्रीचा पाऊस — वास्तवाचा आरसा

तिसरा कार्यक्रम होता गाभ्रीचा पाऊस या मराठी चित्रपटाचे प्रदर्शन. दिग्दर्शक Satish Manwar.

चित्रपट: Gabhricha Paus

स्थळ: चिटणवीस सेंटर, नागपूर.

उपस्थिती: साधारण ५० प्रेक्षक.

हा चित्रपट कर्जबाजारी शेतकऱ्यांच्या कुटुंबाची कथा सांगतो. पावसाचे अनियमित चक्र — कधी दीर्घ दुष्काळ, कधी अति पाऊस — पेरलेले बीज सडते किंवा वाहून जाते. विजेच्या तारा गावावरून जातात, पण गावात वीज नाही. विहिरी खणल्या जातात, पण पाणी नाही. कर्ज वाढत जाते. आत्महत्येची भीती घरात सतत घुटमळते.

चित्रपटाच्या सुरुवातीलाच स्थानिक बोलीतील एका शेतकऱ्याची कविता ऐकवली जाते — ज्याने नंतर आत्महत्या केली. कविता त्याच्या मृतदेहावरील कपड्यांच्या खिशात सापडली होती, असे सांगितले गेले. सिनेमातली कथा कल्पित कथा नाही; विदर्भातील कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या आजही वास्तव आहेत.

चित्रपट “सुंदर” म्हणावा की नाही हेच कळत नाही; तो कठोर, अस्वस्थ करणारा आणि वास्तववादी आहे. त्याला सशक्त विनोदाची झालर देऊन डार्क कॉमेडी मध्ये मोडेल असा केला आहे, कुठेही विषयाचे गांभीर्य कमी न होऊ देता. गिरीश कुलकर्णीचा, ज्योती सुभाष वगैरेचा अभिनय उत्तम आहे. सोनालीचा अभिनय प्रभावी असला तरी तिच्या व्यक्तिरेखेत थोडी शहरी छटा जाणवते. प्रश्नोत्तर सत्रात कुणीतरी विचारले — “इतके वास्तव दाखवण्याची गरज होती का? शेवट थोडा सकारात्मक ठेवता आला नसता का?” हा प्रश्न मला विचित्र वाटला. प्रत्येक कथेला आशावादी शेवट का असावा?

काही वेळा वास्तव जसे आहे तसे दाखवणे हीच सामाजिक जबाबदारी असते.

आश्चर्य म्हणजे दिग्दर्शकांनी उत्तर दिले की आज चित्रपट काढला असता तर कदाचित शेवट वेगळा ठेवला असता. हे उत्तर मला थोडेसे गोंधळात टाकणारे आणि किंचित अस्वस्थ करणारे वाटले. चित्रपट व्यावसायिकदृष्ट्या प्रचंड यशस्वी नव्हता, पण पुरस्कार मिळाले होते. केवळ “सकारात्मक शेवट” अपेक्षेने कलाकृती बदलावी का?

दालनात आत्महत्या केलेल्या शेतकऱ्यांचे नातेवाईकही होते. जे दाखवले आहे ते खूपच दुर्मिळ आहे असे म्हणणारे काही हौशी शेतकरीही होते. या सर्वांनी हिरीरीने भाग घेतल्यामुळे संभाषणाला अनेक कंगोरे प्राप्त झाले.

जाता जाता

तीन कार्यक्रम.

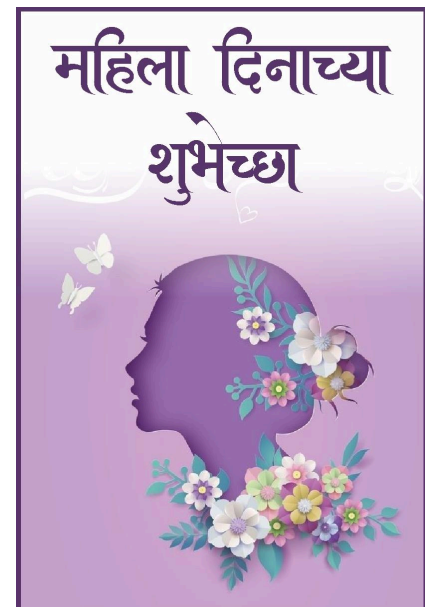
एक — हिंसेचे आणि अतार्किकतेचे व्यापारी मनोरंजन.

दुसरा — स्त्रीमुक्तीचा विचार, पण व्यापक तर्कबुद्धीच्या प्रश्नाला थेट हात न घालणारा.

तिसरा — वास्तवाचे अस्वस्थ करणारे दर्शन.

शोधू लागल्यास दिसते की अनेक गोष्टींबद्दल दाखवले जाते, लिहिले जाते, कधी कधी चर्चिते जाते. पण आपण जे पाहतो, ऐकतो, त्यावर खोलवर आणि प्रामाणिकपणे विचार करायला तयार आहोत का?

- आशिष महाबळ, पॅसडीना, कॅलिफोर्निया

मनात रुजलेली पण न लिहिलेली एक कहाणी

कोंकण किनाऱ्यावरच एक लहानस गाव. सकाळची सूर्योदयापूर्वीची वेळ. अंधुक प्रकाश पडला होता. हवेतला किंचित गारवा शरीराला बोचत होता. एक वयस्क जोडपे हातात तीन चार पिशव्या घेऊन बाहेर पडत होते. दाराला कुलूप लावताना हाक आली, “सीताकाकू, पहाटे उठून तुमच्याकरिता धारगे केलेत, ते जवळ असू द्या. एसटीचा प्रवास, कुठे किती वेळ घेईल किंवा अडकून पडेल ते सांगता येत नाही. ”

सीताकाकूंनी ते घेतले आणि त्या म्हणाल्या, " घराकडे लक्ष ठेव. आम्ही १५ दिवस मुलीकडे जात आहोत."

"आहे काय आपल्या घरात ? चार भांडीकुंडी आणि कपडे." विसूभाऊंच त्यावर भाष्य. "असू द्या, त्यातच माझा जीव गुंतलेला आहे, शिवाय कोनाड्यात देव आहेत.". सीताकाकूंचे उत्तर.

दोघे हातात पिशव्या घेऊन जेमतेम १५/२० पाऊले पुढे गेले असतील. तेवढ्यात एक सायकलस्वार मागून येऊन थांबला . "आज पहाटेच निघायचं झाल विसूभाऊ? लांबचा दौरा दिसतोय. चला मी तुम्हाला स्टॅण्डवर सोडतो" असे म्हणून त्यानं पिशव्या घेतल्या, आणि त्या सायकलवर लावल्या. दोघांचे हात मोकळे झाले आणि वजन गेल्याने त्यांना बरे वाटले. हळू हळू चालत २०/२५ मिनिटांनी स्टॅण्डवर पोचले. सायकलस्वारानं पिशव्या बसमध्ये चढवल्या. चांगल्या सीट बघून दोघांना बसवून तो निरोप घेऊन निघून गेला. त्याचे आभार मानायचे राहून गेले आणि विसूभाऊंना चुटपुट लागून राहिली.

बराच वेळानं कंडक्टर आला. विसूभाऊंना बघून म्हणाला, "काका, तिथं का बसलात ? तुम्हाला चांगली सीट देतो. कमी हलणारी आणि पाय जरा मोकळे सोडून बसता येईल अशी." त्यांचा होकार देण्याआधीच त्यानं पिशव्या उचलल्या, दुसऱ्या जागेवर दोघांना बसवले आणि पिशव्या वर ठेवून म्हणाला, "काका, तुम्ही तिकीट काढू नका. इतकी वर्ष सगळ्या लोकांची काम तुम्ही एकही पैसे ना घेता केलीत. सर्व लोक सरकारी कचेरीत पैसे घेताना तुम्ही एकटेच असे निस्वार्थी होता. तुमच्या तिकीटाच्या पैशात एसटीचे काही नुकसान होणार नाही. आणि इन्स्पेक्टर आलाच तर मी बघून घेतो त्याला. एक कप चहा दिला की सर्व मिटून जात." आता दोघांनी गाडी चालू व्हायची वाट बघत बसले.

खूप विचारात पडलेले विसूभाऊ, आपले पाणावलेले डोळे पुसून म्हणाले, "इतक्या वर्षात मी तुझ्याकरता काही करू शकलो नाही. तुझी हौसमोज तशीच राहिली. आधी पैश्याची अडचण आणि आता उतारवयाची अडचण. तू संसार सांभाळलास म्हणून सगळं निभावलं".

सीताकाकूंना बराच वेळ बोलता येईना. त्यांनाही गहिवरून आले असावं. शेवटी मनावरचं ओझं कमी करावं आणि ज्याच्याबरोबर ४० वर्ष संसार केला त्यालाही बरं वाटावं असं त्यांना वाटलं. "तुम्ही माझी येवढी काळजी घेतलीत. अपार प्रेम दिलत, त्यात मला सर्व पावलं. देवापाशी आता एकच मागणं आहे की सवाष्ण असताना माझे डोळे मिटावे." गाडी सुरु व्हायला अजून वेळ होता.

थोड्या वेळाने गाडी चालू झाली. मधे एका लहान खेड्यात थोडा वेळ थांबून ८/१० मिनिटातच पुन्हा बस निघाली आणि तासाभरात बंद न पडता विसूभाऊंना ज्या गावी जायचं होत तिथे थांबली. स्टॅण्डवर मुलगी, जावई, नात, घ्यायला आले होते. सर्वांचा आनंद ओसंडून वाहत होता. गप्पा करता करता सगळे घरी पोचले. जेवण झाल्यावर बेचैनी लपवणारे विसूभाऊ सांगू की नको ह्या मनस्थितीत होते. शेवटी धीर करून त्यांनी बोलायचे ठरवले.

"बऱ्याच वर्षात दिनूला भेटलो नाही. इथून रत्नागिरी जेमतेम एका तासावर आहे. उद्याच जाऊ आणि दोन दिवसात परत येऊ म्हणजे निवांतपणे इथे राहता येईल. मला त्याचा कायद्याचा सल्ला घ्यायचा आहे. घरचा विश्वासू माणूस असला की भरवश्यानं विचारता येत. शिवाय नामांकित वकील म्हणून त्याच नाव सगळीकडे ऐकतो आहेच."

मुलगी, जावई सगळ्यांनी आग्रह करून पाहिला की दोन तीन दिवस आराम करावा आणि मग जाऊन यावं. पण विसूभाऊ ऐकेनात. शेवटी हो ना करता करता जायचे ठरल.

दिवसभर विसूभाऊ बेचैन होते. शेवटी दुसऱ्या दिवशी सकाळीच एसटीने दोघेही रत्नागिरीला पोचले. न कळवता आले तरी मावसभाऊ- त्याची पत्नी- दोघांनी त्यांचं स्वागत केले. सर्वांना आनंद झाला बऱ्याच दिवसांनी भेटल्याचा. गप्पात सर्व रमून गेले. भावानं कोर्टात जायचं रद्द केलं विसूभाऊंबरोबर वेळ मिळावा म्हणून दुपारी विसूभाऊंनी येण्याचे प्रयोजन सांगितले. भाऊ म्हणाला की "ह्या बाबतीत मला काही माहित नाही, पण इथले जज्ज साहेब खूप हुशार आहेत आणि माझ्या चांगल्या ओळखीचे आहेत. त्यांना आपण विचारू." सुदैवानं जज्ज साहेबाना त्या दिवशी संध्याकाळी वेळ होता.

दोघे संध्याकाळी साहेबांचे घरी पोचले. औपचारिक गप्पानंतर विसूभाऊंनी आपला प्रश्न त्यांना विचारला. "प्रथम तुमचे आभार.

तुम्ही वेळ काढलात माझ्यासारख्या सामान्य माणसाकरता. माझा प्रश्न असा आहे की आपले सरकार वृद्ध आणि निवृत्त लोकांकरीता काही नव्या सोयी करणार असे ऐकतो. खास करून स्वेच्छामरण कायदेशीर होईल असेपण ऐकतो. माणूस निवृत्त होतो. संसारात असणारी सर्व कर्तव्ये पार पाडतो, वृद्धत्व आल्यावर प्रकृती साथ देत नाही. पैसे पण अपुरे पडू लागतात. जगण्याला काही अर्थ उरत नाही. स्वेच्छामरण हा एकच मार्ग माझ्यासारख्या निवृत्त आणि वृद्धत्वाकडे झुकणाऱ्या लोकांना दिसतो आहे. कायदेशीर केल्यास सरकारचे सर्वांवर उपकार होतील. आपण ह्याबाबतीत खुलासा करावा अशी विनंती मी करतो."

साहेब विचारात पडले. त्यांनाही काय सांगावे ते सुचेना. चहा घेतल्यावर त्यांनी खुलासा केला. दोघे भाऊ कानात प्राण आणून ऐकू लागले. "दर दोन तीन वर्षांनी बरेच राजकारणी आणि सरकारी अधिकारी इथे येतात. रत्नागिरीचा पाहुणचार घेतात. रात्री पिऊन पडतात आणि पुनश्च येण्याचं ठरवून निघून जातात. त्यांच्या मीटिंगमध्ये काय चालत हे कुणालाही समजत नाही. गेली सात-आठ वर्षे हेच चाललं आहे. सरकारसुद्धा वेळोवेळी काहीतरी करायला पाहिजे अशी घोषणा करतं. नवीन समितीची नेमणूक होते आणि पुन्हा पहिल्यासारखेच! मी तुमची निराशा करतो हे मलाही समजते. पण मी तुमची दिशाभूल करणार नाही". एक दीर्घ स्वास सोडून साहेब गप्प बसले.

विसूभाऊंनी त्यांचे पुन्हा आभार मानले. दोघेही घरी परत आले. दुसरा दिवस कसाबसा गेला. आता गप्पांमध्ये विसूभाऊंचं मन लागत नव्हतं. बोलत असले तरी कुठेतरी हरवले असावेत अस सीताकाकूंना वाटत होत. तिसरे दिवशी पुन्हा मुलीकडे जायला निघताना भाऊ आणि त्याच्या पत्नीला निरोप देताना विसूभाऊंचे लक्ष मात्र आता घराकडे लागले होते. स्टॅण्डवर भाऊ पोहोचवायला आला होता. पुन्हा येण्याचे सांगून गाडीत दोघे जाऊन बसले.

एसटी चालू झाली आणि काही वेळातच सीताकाकूंशी जुजबी बोलून विसूभाऊंनी डोळे मिटले. प्रवासामुळे आणि वयामुळे ते दमले असतील असे समजून सीताकाकू गप्पच राहिल्या. मुलीच्या गावी गाडी पोहोचली आणि उतारूंची गडबड सुरु झाली तरी विसूभाऊ गप्पच होते. उठेनात म्हणून सीताकाकूंनी त्यांना हलवले तरी ते डोळे उघडेनात. काय झाले म्हणून ड्रायव्हर आणि कंडक्टर आले. त्यांच्या लक्षात आले की विसूभाऊंचा प्राण केव्हाच गेलेला होता. पोलीस, डॉक्टर, मुलगी-जावई, त्यांचे मित्र, जमा झाले. कायदेशीर सर्व व्यवहार झाल्यावर त्यांचा अंत्यसंस्कार करण्यात आला. सीताकाकू,

मुलगी, जावई, नात, सर्व दुःखात बुडून गेले. १५-१६ दिवस झाल्यावर सीताकाकूंना आपल्या गावी जायची घाई झाली. तिथली आवराआवर लवकर करणं जरूरीच होत.

त्यांचं मन आता कशातच लागेना. शेवटी त्या निघाल्या पण बरोबर मुलगी आलीच. मुलीनं घरी सर्व मदत करून आवराआवर केली. कसेबसे सात आठ दिवस लोटले आणि सीताकाकूंना आता दुसरीच ओढ लागली. त्या मुलीला म्हणाल्या, "तुला आता परत जायला हवं. नवरा, मुलगी आणि तुझा संसार तुझी वाट पाहत असणार. मी आता राहिलेल आयुष्य जमेल तसं काढेन."

शेवटी मुलगी जायला निघाली. सीताकाकू तिला म्हणाल्या. "मला देव लवकरच नेईल. त्यांची काळजी घ्यायला तिथं कुणी नसेल. मला जायलाच हवं. इतक्या वर्षांच्या संसारात त्यांनीच माझी काळजी घेतली. खूप कष्ट केले. मी त्यांच्याशिवाय इथं कशी राहू ? तू परत जा, माझी काळजी करू नको."

दोन तीन दिवसांनी निघताना मुलीनं आईला वाकून नमस्कार केला. सीताकाकूंच्या पावलांवर अश्रुंचे थेंब पडले. मुलगी डोळे पुसत पुसत आणि मागे वळून न बघता गेली. बघितले असते तर तिचा पाय तिथेच अडकून पडला असता.

- आनंद बर्वे, चेवी चेस, मेरीलँड

शैलगमन उत्सव २०२६ वृत्तांत

श्री सद्गुरुनाथ महाराज की जय अवधूत चिंतन श्रीगुरुदेव दत्त

प. पू. श्री श्रीराम महाराज आपल्या सगळ्यांकडून दरवर्षी शैलगमन हा पावन उत्सव साजरा करून घेतात. अमेरिकेत शैलगमन उत्सवाचे हे आठवे वर्ष. सातासमुद्रापार राहूनही गुरुचरणी आपली सेवा अर्पण करण्याची संधी महाराज आपल्याला देतात, हीच मोठी कृपा. त्यांच्या चरणी मस्तक ठेवून, शुभाशीर्वाद मागून या वर्षीच्या उत्सवाची मंगल सुरुवात करण्यात आली.

शैलगमन म्हणजे श्री नृसिंह सरस्वती स्वामींचे निजानंद गमन. अवतारी पुरुषांचा अवतार आणि निजानंद गमन हे दोन्हीही विश्वकल्याणार्थ असतात. 'अनंत कालाचा अनंत भावाचा' असा

दत्तावतार—‘नाश कल्पान्तीही असेना’—ही जाणीव मनात दृढ झाली की विरहाचा भाव निवळतो आणि सर्वव्यापकतेचे तत्त्व उलगडते. ‘नाना अवतार होऊनिया गेले, दत्तत्व संचले जैसे तैसे’ असे वर्णन करणाऱ्या संतवाणीची अनुभूती या उत्सवातून प्रत्ययास आली.

यंदा ३१ जानेवारी व १ फेब्रुवारी रोजी श्री. विराज व सौ. वृषाली राऊत यांच्या निवासस्थानी हा उत्सव पार पडला. आश्रमातून मिळालेल्या सविस्तर मार्गदर्शनानुसार कार्यक्रमाची आखणी करून त्याची अंमलबजावणी करण्यात आली. घराच्या प्रवेशद्वारावरील रांगोळी, फुलांची सजावट आणि यजमानांचे आदरातिथ्य यामुळे वातावरण प्रसन्न झाले.

उत्सवाच्या पहिल्या सत्राची सुरुवात सकाळ ठीक १:०० वाजता श्रीदत्तमाला आवर्तनाने झाली. त्यानंतर प. पू. श्री मंगेशदादा फडके व सौ. सोनालीताई यांच्या उपस्थितीत शास्त्रोक्त पद्धतीने गायत्री हवन संपन्न झाले. समिधा, कापूर, गोवऱ्या यांच्या सहाय्याने अग्निप्रज्वलन करून १०८ वेळा गायत्री मंत्रजप व त्यानंतर सामूहिक आहुती देण्यात आल्या. भक्ती, शिस्त आणि सगळ्या साधकांचा भक्तिपूर्ण सहभाग यांचा सुंदर संगम या हवनात अनुभवायला मिळाला.

पहिल्या दिवशीच्या सकाळच्या सत्रात प. पू. मंगेशदादांशी संवादरूप प्रश्नोत्तर झाले. साधकांनी मनातील शंका अत्यंत प्रामाणिकपणे मांडल्या आणि दादांनी त्यांना तत्त्वज्ञानाशी जोडून समर्पक उत्तरे दिली.

“Present मध्ये कसे राहावे?” या प्रश्नाला उत्तर देताना दादांनी सांगितले की मन भूतकाळ-भविष्यात भटकते ते मुख्यतः अपेक्षा आणि फलाशेमुळे. अपेक्षा पूर्ण न झाल्यास दुःख निर्माण होते, आणि पूर्ण झाल्यासही पुढील अपेक्षा उभी राहते. यावर उपाय म्हणून त्यांनी भगवद्गीतेतील “यत्करोषि...” या श्लोकाचा संदर्भ देत कर्मफळ ईश्वरार्पण करण्याचा मार्ग स्पष्ट केला. कर्तृत्वाभिमान आणि फलाशा सोडल्यास अंतःकरण शुद्ध होते आणि कामावर एकाग्रता वाढते.

दुसऱ्या प्रश्नात “देवाची संकल्पना कशी निर्माण झाली?” यावर त्यांनी सांगितले की प्राचीन ऋषींनी विश्वातील सूक्ष्म आणि व्यापक व्यवस्था पाहून ‘एक नियामक तत्त्व’ मान्य केले. सुरुवातीला निसर्गतत्त्वांची उपासना, पुढे सगुण-साकार रूपे, आणि अखेरीस त्या सर्वांच्या पाठीमागील एकच कारणरूप ईश्वर—अशी संकल्पनेची उत्क्रांती झाली. राम, कृष्ण, दत्त, शिव या सर्व रूपांमागे तत्त्व एकच आहे, हे त्यांनी अधोरेखित केले.

संध्याकाळच्या सत्राची सुरुवात सायं प्रार्थनेने झाली. अतिशय भावपूर्ण, आशयघन प्रार्थनेने उपस्थित साधकांचे चित्त शांत झाले आणि पुढे होणाऱ्या भजन सेवेसाठी ते सज्ज झाले. प.पू. नारायण महाराज आणि प.पू. श्रीराम महाराज यांनी रचलेल्या अर्थपूर्ण भजनाचे तितकेच भावपूर्ण गायन झाले. साधनेचे मर्म, साधनेचे फल, गुरुसेवेचे महत्व, सार काय अन असार काय असे अनेक पारमार्थिक विषय उलगडून सांगणाऱ्या भजनांचे श्रवण करताना साधक श्रोते तल्लीन झाले.

दुसऱ्या दिवशी सद्गुरुपूजन व महाराजांच्या पादुका पूजनाचा सोहळा अत्यंत भक्तिभावाने पार पडला. गंध, फुले, अक्षता, लहान हार, रांगोळी आणि सुबक मांडणी यामुळे पूजेचे वातावरण अधिक पवित्र झाले. प्रतिनिधिक स्वरूपात पूजन करण्यात आले, तर इतरांनी मानसपूजा केली. गुरुचरणी मस्तक ठेवून शरणागती व्यक्त करण्याचा हा क्षण अनेकांसाठी अंतर्मुख करणारा ठरला.

पाद्य पूजेनंतर आशीर्वचनाची प. पू. मंगेशदादांनी नेहमीप्रमाणे अत्यंत नम्रतेने सुरुवात केली—“मी आशीर्वचन द्यायला नाही, तर आशीर्वचन मागायला बसलो आहे.” सद्गुरुंच्या चरणी बसून आपण सर्वजण कृपाभिक्षुक आहोत, ही जाणीव त्यांनी प्रथम दृढ केली. शक्तीब्रह्माश्रम येथे प.पू. नारायण महाराजांनी १९७२ साली प्रारंभ झालेल्या शैलगमन या उत्सवपरंपरेचा गौरव करत त्यांनी दत्तसंप्रदाय हा “ज्ञानसंप्रदाय” म्हणून का ओळखला जातो, हे स्पष्ट केले—कारण अज्ञानाचा प्रवाह जसा अखंड चालू आहे, तसाच ज्ञानाचा प्रवाहही संतपरंपरेतून निरंतर वाहत आहे.

ज्ञान म्हणजे केवळ बौद्धिक माहिती नव्हे; तर “मी देह आहे” या मूलभूत अज्ञानाचा क्षय होणे. अज्ञानामुळेच जन्म घ्यावा लागतो—हे कर्मविग्रहाचे तत्त्व त्यांनी स्पष्ट केले. म्हणूनच निष्काम कर्म, निष्काम उपासना, श्रवण-मनन-निधिध्यासन या टप्प्यांतून अंतःकरण शुद्ध होत जाते. “यत्करोषि...” या गीतेतील संदेशाचा दाखला देत त्यांनी कर्मफळ अर्पण करण्याचा मार्ग सांगितला. अंतिमतः सद्गुरुंच्या अनुग्रहानेच ब्रह्मस्वरूपाची अनुभूती प्रकटते—हीच दत्तसंप्रदायाची ज्ञानपर परंपरा, असे त्यांनी अधोरेखित केले.

श्री शैलगमन यात्रा उत्सव – सांगता सत्र (कीर्तनसेवा): परंपरेचा सुवर्णधागा. साधनेचा अखंड प्रवाह. आणि भक्तिभावाचा मंगल कळस!

दरवर्षीप्रमाणे यंदाही शैलगमन यात्रा उत्सवाची सांगता हरिभक्तपरायण आदरणीय सौ. सोनालीताई फडके यांच्या

कीर्तनसेवेने संपन्न झाली.
शतकाहून अधिक
कीर्तनपरंपरेचा वारसा जपत,
सगुणोपासनेचा शुद्ध हेतू
हृदयी बाळगून त्या सेवा
करीत आहेत.

पूर्वरंग – तत्वचिंतन

: संत एकनाथ महाराजांच्या “अनन्य शरण रिधा प्रभूला” या अभंगावर अत्यंत रसाळ निरूपण झाले. व्यवहारातील आश्रय सोडून एकमेव भगवंतच माझा आधार—हीच अनन्यता! “अनन्याय चिंतयतो मां...” या गीतोक्तीचा संदर्भ देत योगक्षेमाची हमी स्पष्ट झाली.

गोपाळकृष्ण व सत्यभामा यांची कथा सांगत भगवंताच्या सर्वव्यापी कृपेचे सुंदर चित्र उभे राहिले.

उत्तररंग – आख्यान: श्रीगुरुचरित्रातील श्री नृसिंह सरस्वती स्वामी महाराजांच्या गाणगापुरी वासातील कथा रंगली. माहूर देशी गोपीनाथ सावकार, त्याची दत्तनामक संतती, आणि सावित्रीच्या पतिव्रतधर्मातील अनन्यता—या कथानकातून ‘अनन्य शरणागती’चे जिवंत उदाहरण उभे राहिले. संकटातही भगवंतावर अखंड विश्वास ठेवणाऱ्यांचा योगक्षेम तोच पाहतो, हा संदेश प्रभावीपणे अधोरेखित झाला.

यावर्षी आशीर्वचन, चर्चा आणि संवाद जाणूनबुजून मराठी, हिंदी आणि इंग्लिश या तिन्ही भाषांत झाले. “भाषा अडथळा बनू नये” हा हेतू स्पष्ट होता. युवा पिढी, परदेशात वाढलेली मुले आणि विविध भाषिक साधक यांना समान सहभाग मिळावा म्हणून ही बहुभाषिक मांडणी करण्यात आली. Spirituality is universal; language should not limit access to it—हा संदेश स्पष्टपणे जाणवला.

भोजनप्रसादाची पंक्ती हे ही उत्सवाचे एक विशेष आकर्षण असते. सर्व पदार्थ घरून प्रेमपूर्वक बनवून आणले होते. नामगजरात व “वदनी कवळ घेता...” म्हणत भोजनास प्रारंभ झाला. परदेशात असूनही भारतीय पारंपरिक पंक्तीचा अनुभव सर्वांना भावला. सामूहिक सेवा यांमुळे परदेशात असूनही भारतीय आश्रमपरंपरेचा अनुभव सर्वांनी घेतला.

सद्गुरूंच्या कृपेने साधना, सेवा आणि ज्ञान यांचा सुंदर संगम साधणारा हा शैलगमन उत्सव सर्वांसाठी प्रेरणादायी ठरला. पुढील वर्षी पुन्हा भेटण्याच्या आशेने सर्वांनी आनंदपूर्वक निरोप घेतला.

- **मृणाल बुजोने, क्युपरटिनो, कॅलिफोर्निया**

सद्गुरूकृपेने

उजळलेला माझा भक्तीप्रवास

माझे सद्गुरू श्रीकृष्णानंद स्वामी यांचे जीवन म्हणजे स्वतःमध्येच अनुभविण्याची एक अखंड भक्तिसाधना आहे. दत्तपरंपरेतील ते तपस्वी सिद्ध पुरुष असून, गेली ४६ वर्षे व्रतस्थ जीवन जगत अखंड भक्तिज्ञानदानाचे कार्य साधना म्हणून करत आहेत. त्यांची साधना ही स्वानुभवातून प्रकट झालेल्या त्यांच्या स्वलिखित ग्रंथांवर तसेच त्यांच्या दैवी वाणीने प्रगटनाच्या निरूपणावर आधारित आहे. अनेक वर्षांपासून ते आपल्या निवासस्थानी ही अखंड साधना सातत्याने करीत आहेत. त्यांच्या या अविरत आध्यात्मिक साधनेच्या केंद्राला ‘कृष्णानंद दत्तपीठ’ असे नाव देण्यात आले आहे.

अत्यंत श्रेष्ठ अशा दत्तस्वरूपानुभवी सद्गुरूंकडून लाभलेल्या अशा भक्तीसंस्कारांचा प्रभाव त्यांच्यावर इतका गाढ होता की, उर्वरित संपूर्ण आयुष्य दत्तपरंपरेच्या उत्कर्षासाठी आणि भक्तकल्याणासाठी समर्पित करण्याचा त्यांनी कायमस्वरूपी संकल्प केला.

अशा माझ्या सद्गुरू श्रीकृष्णानंद स्वामी यांनी भक्तीकार्याचा

दृढ पाया रचताना विपुल वाङ्मयनिर्मिती केली आहे. ‘आनंद चरित्र’ या प्रासादिक ओवीबद्ध ग्रंथाचे बत्तीस अध्याय त्यांनी लिहिले असून, त्यानंतर ‘स्वानंद चरित्र’ या ग्रंथाचे एकवीस अध्याय प्रकाशित झाले आहेत. याशिवाय ‘आनंद भजनावली’ सहा भाग व ‘कृष्णानंद भजनावली’ सहा भाग, याही काव्यसंग्रहांचे प्रकाशन झाले आहे. ‘कृष्णानंद कथामृत’ या ग्रंथामध्ये लिहिलेल्या ग्रंथमालेचे चार भाग, ‘कृष्णानंद तरंग’, आरतीसंग्रह, स्तवन, गजर, मंगलाष्टके अशी अनेक भक्तिपर प्रकाशने उपलब्ध करून ठेवली आहेत. हे सर्व साहित्य भक्तांना प्रेम, भक्ती, ज्ञान यावर आधारित अशा साधनेची दिशा देणारे आहे.

माझ्या सद्गुरूंच्या कृपावर्षावाखाली भारतात अनेक शिष्य त्यांच्या मार्गदर्शनाप्रमाणे साधना करत आहेत. नुकताच १ डिसेंबर २०२५ रोजी दादर, मुंबई येथील हिरण्य सभागृहात माझ्या सद्गुरूंचा वर्धापनदिन सोहळा मोठ्या भक्तिभावाने साजरा झाला. त्यानंतर गुरुवार, ४ डिसेंबर रोजी त्यांच्या अधिष्ठानाखाली बहुसंख्य भक्तांच्या उपस्थितीत दत्तजयंती उत्सव संपन्न झाला. दत्तजयंतीदिनी ‘कृष्णानंद

भक्ती भावगीते' या पदसमूहातील पहिले भक्तीगीत सद्गुरूंच्या शुभहस्ते एका जागतिक डिजिटल व्यासपीठावर प्रकाशित झाले. तो क्षण केवळ एका गीताचा नव्हता, तर सत्य भक्तीपरंपरेच्या विस्ताराचा साक्षीदार होता.

संत आणि सद्गुरू हे आपले अनुभवाचे प्रसंग व ज्ञान देण्यासाठी सदैव उत्सुक असतात; मात्र पूर्वपुण्याई असल्याशिवाय असा दिव्य योग लाभत नाही. माझ्या आईच्या पुण्याईमुळे २०१२ मध्ये तिला श्रीकृष्णानंद स्वामी सद्गुरूरूपाने लाभले, आणि त्यांच्या कृपाछायेमुळे मलाही त्यांच्या सहवासाचा व मार्गदर्शनाचा लाभ सतत मिळत गेला.

त्याकाळी माझे वास्तव्य अमेरिकेत होते. अमेरिकेतील जीवन बाह्य सुखसाधनांच्या मागे धावण्यात गुंतले होते. बालपणीचे संस्कार जणू विस्कटल्यासारखे वाटत होते. अंतर्मनातील शांततेपासून मी दूर जात होते. परंतु सद्गुरूंच्या मार्गदर्शनामुळे मला उमगले की खरे समाधान आणि प्रेम, भक्ती, ज्ञान हे भक्तिमार्गात आहे. त्यांनी मला भक्तीची मूलभूत संकल्पना समजावून सांगितली. भक्ती ही अंधानुकरण नसून समजून घेण्याची, आत्मपरीक्षणाची आणि अंतर्मुख होण्याची प्रक्रिया आहे. सद्गुरू नेहमी सांगतात, “उत्कट भक्तीभावाने कायम युक्त असणे हा भक्ताचा स्थायीभाव असायला हवा.” सद्गुरूंप्राप्ती ही भक्तीप्रवासाची सुरुवात आहे; कृती, प्रचिती, निश्चिती आणि आचरण या सर्व स्तरांवर भक्ती फुलली तरच ती परिपूर्ण होते. ईश्वर अव्यक्त असला तरी मानवदेहात सद्गुरूरूपाने प्रकट होऊन भक्तांशी संवाद साधतात, ही अनुभूती माझ्या जीवनात सत्य ठरली. दत्तपरंपरेतील श्रीकृष्णानंद स्वामी हे सद्गुरू म्हणून लाभणे हे माझे परम भाग्य आहे. अथांग ज्ञानसागरासारखे विशाल, तरी अंतर्मुख शांत आणि वात्सल्यपूर्ण असे हे सद्गुरू शिष्याला शब्दज्ञानाबरोबर ते अनुभवज्ञानात रूपांतरित करण्यासाठीचा उपदेश करतात. भगवतकृपा झाली व डिसेंबर १५, २०२३ मध्ये माझ्यावर उपासना मंत्राचा संस्कार सद्गुरूंनी केला.

भारतातील भक्तांना जसे सद्गुरूंचे सान्निध्य लाभते, तसेच परदेशात राहणाऱ्या साधकांनाही त्या कृपाछायेत साधना करता यावी या करुण भावनेतून १५ डिसेंबर २०२४ रोजी माझ्या गृही अमेरिकेतील मेरीलँड-व्हर्जिनिया परिसरात पहिले कृष्णानंद दत्तपीठ स्थापन झाले. माझ्यासारख्या प्राथमिक अवस्थेतील साधकावर सद्गुरूंनी अपार कृपा करून माझ्या गृही या शाखेची सुरुवात करण्याची सेवा दिली, हा क्षण माझ्या भक्तीजीवनातील नवा जन्मच ठरला. त्या दिवसापासून सद्गुरू साहित्याचे अभ्यासपूर्ण चिंतन ही माझ्या साधनेची खरी दिशा बनली.

दर गुरुवारी सद्गुरूंचे रेकॉर्डिंग निरूपण श्रवण करताना अंतरंगात एक अदृश्य शांततेचा स्पर्श जाणवतो. हजारो मैलांचे भौगोलिक अंतर क्षणात नाहीसे होते आणि साधनेचा अखंड आनंददायी अनुभव हृदयात जागृत राहतो, हे माझ्या आयुष्यातील जिवंत सत्य आहे. सांप्रत काळी तोच आनंद मी महिन्यातून एकदा अनेक भाविकांसोबत अनुभवते. दर महिन्याच्या शक्यतो दुसऱ्या शनिवारी माझ्या गृही कृष्णानंद दत्तपीठांतर्गत भक्तीसाधना होते. आम्ही एकत्र येऊन सद्गुरूंनी रचलेले पद वाचतो व गायन करतो, त्यावर मनन-चिंतन करतो, आणि त्या शब्दांमधून उमलणारी भक्ती अंतःकरणात साठवतो. पदांचा पवित्र नाद, त्यांच्या भावार्थाचे चिंतन आणि सगुण दत्तगुरूंचे स्मरण यांमुळे अंतरंगात प्रेमाधिष्ठित आनंदाचा निर्मळ, अखंड प्रवाह वाहू लागला आहे. ही साधना माझ्या जीवनाला शांततेचा, समाधानाचा, प्रेम, भक्ती, ज्ञान आणि अंतर्मुखतेचा नवा अर्थ देत आहे.

यावेळी भारतभेटीत विलेपार्ले, मुंबई येथे प्रभूची भक्तकन्या सौ. स्वरूपाताई हिच्या गृही सेवा साधनेला जाण्याचा लाभ मिळाला; तो माझ्यासाठी अविस्मरणीय ठरला. सौ. स्वरूपाताई आणि सौ. अनुराधा देवी यांच्या स्नेहपूर्ण मार्गदर्शनाखाली दत्तपीठाची साधना प्रत्यक्ष अनुभवता आली. त्या सान्निध्येने श्रद्धेला स्थैर्य दिले आणि आत्मविश्वासाने परदेशातही हीच साधना पुढे नेण्याची प्रेरणा मिळाली. माझ्यावर सद्गुरू श्रीकृष्णानंद स्वामींची गुरुकृपा झाली आणि १ जानेवारी २०२६ रोजी मला अनुग्रह देऊन दत्तसंप्रदायात प्रवेश दिला. तो अत्यंत मौल्यवान अनुभव गाठीशी बांधून मी अमेरिकेत त्यांचे कार्य करण्यासाठी उत्साहाने परतले.

माझ्या सद्गुरूंच्या चरणी हीच प्रार्थना — त्यांच्या कृपेने माझ्या अंतरात तसेच इतरही भाविकांच्या जीवनात भक्तीची दीप ज्योत प्रज्वलित होऊन उजळत राहो, प्रपंच आणि भक्तिमार्गाद्वारे अध्यात्माची सुंदर सांगड घडो, आणि प्रत्येकाच्या हृदयात सद्भाव, शांती व प्रेमभक्तिज्ञानाचा आनंद नांदो.

तुझ्या हृदयी दत्ता नित प्रेम वाहे,
तुझ्या वदनी दत्ता नित हास्य आहे,
तुझ्या स्मरणी दत्ता आम्हा नित्य स्थान,
म्हणुनी सद्गुरू देवा तुजसी आम्ही शरण॥

— निष्ठावान भक्त

- डॉ. अश्विनी सबनीस, सोनाली पानसरे-जोग, व्हर्जिनिया, मेरीलँड

शिवाजी महाराजांची समावेशक वृत्ती

शिवाजी महाराज भारताच्या राष्ट्रपुरुषांत गणले जातात. ते मुत्सद्दी तसेच उत्कृष्ट सेनानायक होते. त्यांनी हिंदवी स्वराज्याची स्थापना केली. ध्येयासाठी लढणे आणि प्रसंगी प्राणत्याग करणे कसे देशहितार्थ आहे हे त्यांनी दाखवून दिले. महाराज हे उत्तम योद्धे होते. त्यांच्या सैन्यांतील शिस्त कडक असे. सैन्याच्या हालचाली ते चपळपणे करत असत पण त्याच बरोबर जातपात आड न आणता त्यांनी आपल्या स्वराज्य लढ्यात सर्व जातीतील लोकांना सामील करून घेतले होते त्याची ही काही उदाहरणे:

त्यांचे हेरखाते फार चांगल्या रीतीने काम करत असे. हेरखात्याचे प्रमुख होते बहिर्जी नाईक - हे रामोशी जातीतील. त्यांना नाईक हा 'किताब' खुद्द महाराजांनी दिला होता. जेव्हा विजापूरचा सरदार अफजलखान स्वराज्यावर चालून आला तेव्हा त्याच्या अग्रभागी झेंडे घेऊन येणाऱ्या हत्तीवर

बहिर्जीने विषप्रयोग केला होता. ह्या हत्तीचे मरणे हा अपशकुन समजला जात असे. तसेच, लोणावळ्याजवळील डुंबर खिंडीच्या लढाईत, बहिर्जी नाईक यांच्या माहितीद्वारे महाराजांना विजय मिळाला. त्या लढाईत शत्रुपक्षाकडून काही शस्त्र-गोळा मिळाला. तसेच काही सैनिक शत्रुपक्षाचा त्याग करून महाराजांच्या सैन्यात भरती झाले. शिवाजी महाराजांच्या अनेक मोहीमा यशस्वी होण्यासाठी बहिर्जी नाईक यांचे हेर खाते जबाबदार होते.

शिवाजी महाराज आपल्या राज्यातील सामान्य नागरिकांचे राज्याविषयी मत जाणून घेण्यासाठी अधूनमधून रायगडाच्या पायथ्याशी भाजीविक्रेते म्हणून हेरगिरी करत असत.

सन १६६० मध्ये महाराज पन्हाळगडावर असताना त्यांना पकडण्यासाठी विजापूरचा सरदार, जंजिऱ्याचा सिद्धी जोहर याने

गडाला वेढा दिला. त्यावेळी नेतोजी पालकर यांच्या नेतृत्वाखाली सैन्याने तो वेढा उठवण्याचा प्रयत्न केला. दुर्दैवाने ते यशस्वी होऊ शकले नाहीत ही गोष्ट वेगळी. तिकडे शाहिस्तेखान उत्तरेकडून स्वराज्यावर चालून आला होता. तेव्हा महाराजांनी काही मोजक्या मावळ्यांसोबत पन्हाळगड सोडून विशाळगडाकडे जाण्याचे ठरवले. त्यावेळेस शिवा काशीद महाराजांचा वेष धारण करून बसले. त्यांच्यात आणि महाराजांच्यात शारीरिक साम्य असल्याने त्यांचे 'डबल' बनले. त्यांना अटक करून विजापूरला नेण्यात आले होते. विजापूरला गेल्यावर मात्र त्यांचे बिंग फुटले पण त्यांच्यामुळे मराठ्यांना सैन्याची जमवाजमव करण्यासाठी तोवर थोडा वेळ मिळाला. ते जातीने न्हावी होते.

इकडे सिद्धी जोहरचा जावई -सिद्धी मसूद आपल्या सैन्यासह महाराजांच्या पाठलागावर लागला. त्याला घोडखिंडीत बाजी प्रभू देशपांडे यांनी शौर्याने १८ तास तोंड दिले. ह्या लढाईत बाजी प्रभूंना वीरगती प्राप्त झाली म्हणून ह्या खिंडीला 'पावनखिंड' म्हणू लागले. बाजी प्रभू देशपांडे हे जातीने चांद्रसेनीय कायस्थ प्रभू (CKP) होते.

नेतोजी (नेताजी नव्हे) पालकर यांना महाराजांनी सन १६५७ मध्ये सरसेनापती म्हणून नेमले. त्यांना त्यांच्या पराक्रमामुळे 'प्रति शिवाजी' अशी पदवी प्राप्त झाली होती. सन १६६५ मध्ये महाराजांबरोबर मतभेदामुळे नेतोजी पालकर मुगलांना जाऊन मिळाले. मोगलांनी त्यांचे धर्मांतर करून मोहंमद कुलीखान असे नाव ठेवून त्यांना काबुल-कंदाहारला पाठवले. त्यांनी पठाणांविरुद्ध चांगलाच पराक्रम गाजवला. नंतर त्यांची बदली दक्षिणेत झाली तेव्हा ते परत शिवाजी महाराजांकडे आले. महाराजांनी त्यांचे शुद्धीकरण करून त्यांना परत हिंदू धर्मात आणले. हे ही जन्माने चांद्रसेनीय कायस्थ प्रभूच.

सन १६७० मध्ये कोंढाणा किल्ल्यावर मोगल ध्वज पाहून जिजाबाईना वाईट वाटले. त्यांनी ती खंत शिवाजी महाराजांना बोलून दाखवली. त्याचवेळी सुभेदार तानाजी मालुसरे आपला मुलगा रायबाची लग्नपत्रिका घेऊन महाराजांकडे आले होते. तेव्हा महाराजांनी त्यांच्याशी आपल्या माँसाहेबांचे विचार व्यक्त केले. तेव्हा तानाजी म्हणाले, "आधी लगीन कोंढाण्याचे, मगच रायबाचे". कोंढाणा किल्ला काबीज करताना नरवीर तानाजी धारातीर्थी पडले. तरीसुद्धा मराठ्यांनी लढून किल्ला काबीज केला तेव्हा महाराज उद्गारले "गड आला पण सिंह गेला". त्या दिवसापासून कोंढाण्याचे नाव 'सिंहगड' पडले. ही गोष्ट सर्वांच्याच परिचयाची आहे. नरवीर तानाजी मालुसरे हे कोळी समाजातले होते.

दौलतखान हे मराठा नौदलाचे अधिकारी होते. १६५९ मध्ये, त्यांच्या अधिपत्याखाली सातवलीच्या लढाईमध्ये पोर्तुगीज नौदलाचा पराभव केला होता. तसेच सिद्धी इब्राहिम हे शिवाजी महाराजांचे अंगरक्षक होते. हे दोघेही धर्मनि मुस्लिम होते.

तसेच मायनाक भंडारी हे शिवाजी महाराजांच्या नौदलातील सरदार, सातवलीच्या लढाईमध्ये दौलत खानाबरोबर लढले होते. ते भंडारी जातीचे होते.

जसे अनेक मराठे सरदार महाराजांच्या बाजूने लढले तसेच बरेचसे मराठे सरदार महाराजांच्या विरुद्धही लढले. त्यात नावे घेण्यासारखे म्हणजे फलटणचे निंबाळकर, घाटगे. जावळीचे चंद्रराव मोरे, जाधव, पांढरे, खराटे. तसेच मुधोळचे घोरपडे. असे सगळेच बहुजातीय.

शिवाजी महाराजांच्या अष्टप्रधान मंडळात तर फक्त सरसेनापती हंबीरराव मोहिते सोडून बाकीचे सात प्रधान देशस्थ ब्राह्मण होते. त्यांचे अष्टप्रधान मंडळ म्हणजे - पंतप्रधान/पेशवा मोरोपंत पिंगळे (पहिले पेशवा), अर्थमंत्री रामचंद्र अमात्य (पहिले अर्थमंत्री), सेक्रेटरी

किंवा चिटणीस अण्णाजी दत्तो (पहिले चिटणीस), अंतर्गत मंत्री वाकिया नवीस दत्तोजी पंत, परराष्ट्रमंत्री सोनोपंत डबीर, न्यायाधीश उर्फ मुख्य न्यायमूर्ती निराजी रावजी आणि मुख्य पुजारी रघुनाथ पंडितराव.

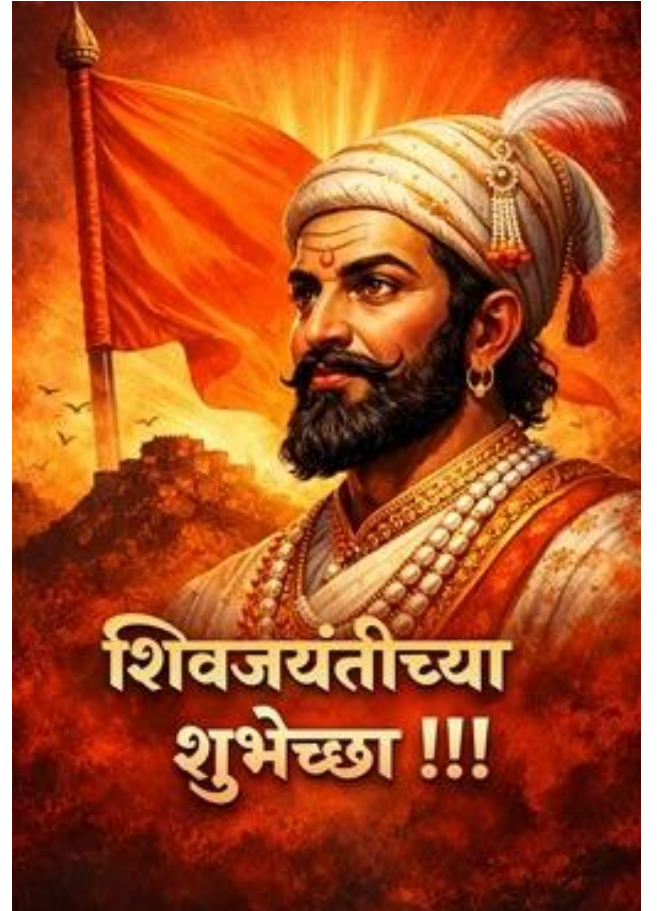
अशा रीतीने महाराष्ट्रातील अठरापगड जातींचा समावेश करून महाराजांनी स्वातंत्र्याचे तोरण उभारले.

- सुधीर शं कुलकर्णी, लेथम, न्यू यॉर्क

संदर्भ :

- १) शिवचरित्र, सेतू माधवराव पगडी , नॅशनल बुक ट्रस्ट इंडिया, १८८९.
- २) शिवकालीन महाराष्ट्र, डॉ अ. रा. कुलकर्णी, राजहंस प्रकाशन, पुणे ,१९९७.
- ३) Wikipedia.The free Encyclopedia.

AVANA
SENIOR CARE

 Pune, India

PEACE OF MIND FOR YOU & YOUR LOVED ONES

Professional senior care
with a personal touch.

Co-Founded by Ms Niharika

MHA- Mount Sinai Hospital, NY
Senior Living Mgt - Cornell University, NY

SERVICES WE OFFER

Independent
Living

Assisted
Living

Day
Care

Wellness &
Rehabilitation

Medical Support
& Emergency
Management

Pet Therapy &
Companionship

TRY BEFORE YOU DECIDE

BOOK A TRIAL STAY TODAY!

+91 9090070782

avanaseniorcare.com

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या घटनेतील महत्त्वपूर्ण सुधारणा

विशेष सर्वसाधारण सभा / विश्वस्त मंडळ बैठक –
१५ फेब्रुवारी २०२६

१५ फेब्रुवारी २०२६ रोजी झालेल्या विशेष सर्वसाधारण सभा / विश्वस्त मंडळ (Special AGM/BOT) बैठकीत बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या घटनेमध्ये महत्त्वपूर्ण सुधारणा दोन-तृतीयांश बहुमताने मंजूर करण्यात आल्या.

या सुधारणा स्वतंत्रपणे कार्यरत असलेल्या 'बृहन्महाराष्ट्र मंडळ निवडणूक सुधारणा समिती' (BMM Election Reform Committee) च्या शिफारसीवर आधारित असून, पारदर्शक व सुसंगत चर्चेनंतर त्यांना अंतिम मान्यता देण्यात आली. या समितीमध्ये अमेरिकेतील अंजली अंतूरकर, सायली अमरापूरकर, मिलिंद कुलकर्णी, आणि कॅनडातील वैशाली महावीर यांचा समावेश होता.

या सुधारणा केवळ निवडणूक प्रक्रियेपुरत्या मर्यादित नसून, संघटनेची रचना, प्रतिनिधित्व, जबाबदाऱ्या, पारदर्शकता आणि सुशासन अधिक मजबूत करण्याच्या दृष्टीने व्यापक स्वरूपाच्या आहेत.

१. सदस्यत्व व मंडळ रचना सुधारणा

- नवीन मंडळ सदस्यत्व नाकारल्यास त्याच्या पुनःप्रवेशासाठी स्पष्ट यंत्रणा निश्चित करण्यात आली.
- “५० मैल नियम” हा आता Associate Member Organizations बरोबरच Executive Member Mandals यांनाही लागू करण्यात आला.
- मंडळांच्या आकारानुसार वर्गीकरण मार्गदर्शक तत्त्वे निश्चित करण्यात आली.
- वार्षिक सदस्यत्व शुल्क संरचनेत सुधारणा करण्यात आली.
- Executive Mandal किंवा Associate Organization अंतर्गत नसलेल्या मराठी शाळांसाठी स्वतंत्र शुल्क रचना निश्चित करण्यात आली.
- “वृत्त” सदस्यत्वाशी संबंधित असलेली तरतूद वगळण्यात आली.

२. मंडळ प्रतिनिधी (Mandal Representative)

संदर्भातील सुधारणा

- BMM निवडणुकांव्यतिरिक्त इतर बाबींमध्ये प्रतिनिधींच्या मतदान अधिकारांबाबत स्पष्टता आणण्यात आली.
- प्रतिनिधींच्या पात्रतेचे निकष अद्ययावत करण्यात आले.
- प्रतिनिधींसाठी कार्यकाळ मर्यादा निश्चित करण्यात आली.
- निवासी अट (Residency Requirement) लागू करण्यात आली.
- मंडळाच्या सदस्यसंख्येनुसार मतदान संरचनेत सुधारणा करण्यात आली.
- प्रतिनिधी मतदान पारदर्शकतेसाठी अतिरिक्त तरतुदी करण्यात आल्या.
- कार्यकारिणी सदस्य व मंडळ प्रतिनिधी यांच्यातील स्वायत्ततेबाबत स्पष्टता देण्यात आली.

३. निवडणूक सुधारणा व मतदान आधुनिकीकरण

- इलेक्ट्रॉनिक मतदानाच्या प्रक्रियेचे अद्ययावतीकरण करण्यात आले.
- मतदान वेळापत्रक व प्रक्रिया अधिक संरचित करण्यात आली.
- निवडणूक निकाल जाहीर करण्याची औपचारिक पद्धत निश्चित करण्यात आली.
- स्वतंत्र निवडणूक आयोग (Independent Election Commission - IEC) स्थापन करण्यात आली, ज्याला निवडणूक व्यवस्थापन व वाद निराकरणाचे अधिकार देण्यात आले.
- उमेदवार उपस्थितीची अट (Candidate Presence Requirement) निश्चित करण्यात आली.
- निवडणूक वाद त्वरित निकाली काढण्यासाठी कालमर्यादा निश्चित करण्यात आली.
- कार्यकारिणीतील मताधिकार नसलेली पदे रद्द करण्यात आली.
- बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या अध्यक्षपदासाठी उमेदवारी देणाऱ्या व्यक्तीसाठी सलग तिसऱ्या कार्यकाळाची मर्यादित तरतूद करण्यात आली.

४. कार्यकारिणी रचना व प्रशासकीय आधुनिकीकरण

- उपाध्यक्ष (Vice President) पदाची निर्मिती करून

त्याच्या जबाबदाऱ्या निश्चित करण्यात आल्या.

- सचिवांच्या जबाबदाऱ्यांचे आधुनिकीकरण व स्पष्टीकरण करण्यात आले.
- कार्यकारिणी सदस्यांसाठी संवाद व प्रतिनिधित्व प्रोटोकॉल निश्चित करण्यात आले.
- स्वयंसेवकांसाठी सदस्यत्व पात्रता निकष निश्चित करण्यात आले.
- विशेष सर्वसाधारण सभा बोलावण्याच्या प्रक्रियेत सचिवांना सक्षम करणारी शब्दरचना अधिक मजबूत करण्यात आली.

५. सुशासन, नैतिकता व तटस्थता

- हितसंबंध संघर्ष (Conflict of Interest) यंत्रणा अधिक बळकट करण्यात आली.
- बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या व्यासपीठावर राजकीय तटस्थता सुनिश्चित करण्यासाठी स्पष्ट संरक्षणात्मक तरतुदी समाविष्ट करण्यात आल्या.

पुढील दिशा

या सर्व सुधारणा १५ फेब्रुवारी २०२६ पासून अमलात आल्या असून, बृहन्महाराष्ट्र मंडळाची संघटनात्मक रचना अधिक पारदर्शक, जबाबदार, आधुनिक आणि भविष्योन्मुख बनवण्याच्या दिशेने हा एक महत्त्वाचा टप्पा आहे.

ही सुधारणा प्रक्रिया संघटनेच्या लोकशाही परंपरेला अधिक मजबूत करणारी असून, सदस्यांचा विश्वास, पारदर्शकता आणि सुशासन यांना अधिक दृढ करणारी आहे.

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाच्या या सकारात्मक वाटचालीत योगदान देणाऱ्या “बृहन्महाराष्ट्र मंडळ निवडणूक सुधारणा समिती”, कार्यकारिणी समिती, विश्वस्त मंडळ, तसेच सर्व मंडळ अध्यक्ष आणि प्रतिनिधींचे मनःपूर्वक आभार.

- प्रसाद पानवळकर
अध्यक्ष, बृहन्महाराष्ट्र मंडळ

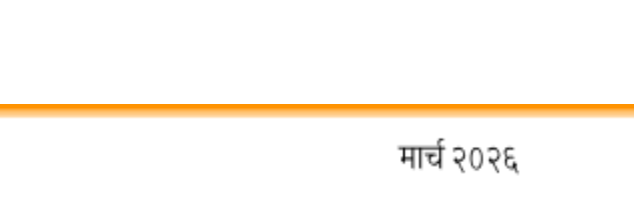

पूरग्रस्त मदतनिधी अहवाल (ज्ञान प्रबोधिनीचा अहवाल)

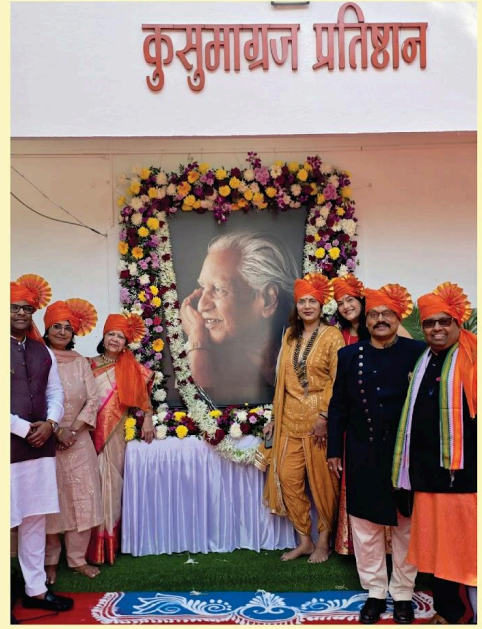
सावळेश्वर गावातील आपत्तीग्रस्त चार कुटुंबांसाठी टिनशेड घरांचे बांधकाम, उपजीविकेसाठी आटा चक्की यंत्रे, शिवणयंत्र तसेच छायाचित्रकारासाठी आवश्यक साहित्य प्रदान करण्यात आले. याशिवाय, घोडके वस्ती येथील जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळेसाठी शैक्षणिक पायाभूत सुविधा व आवश्यक शैक्षणिक साहित्य उपलब्ध करून देण्यात आले.

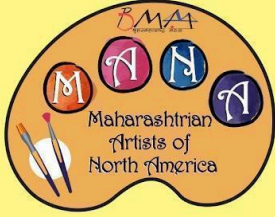
तसेच, २०० शेतकऱ्यांना जनावरांसाठी चाऱ्याचे वाटप करण्यात आले. गायी व म्हशींच्या पूरक उपजीविकेला चालना देण्यासाठी १० किलो क्षमतेच्या पिशव्यांचे वितरण करण्यात आले.

आम्ही सर्व मंडळांच्या अध्यक्षांचे, बृहन्महाराष्ट्र मंडळ प्रतिनिधींचे, तसेच सर्व देणगीदारांचे मनापासून आभार मानतो.

विश्व मराठी संमेलन २०२६

We cater to Maharashtrian Artists in North America.
Providing a platform to share their artwork including Paintings,
Sketches, Photographs & Digital art.

Collaborating with BMM, we publish artist's paintings for
Marathi mandal members, showcasing their work & generating revenue.
The sale of artwork benefits both BMM & Mandals financially.

At The Harbor

Artist: Shubhangi Mantri

Dimensions: 16"x20" Canvas

Medium: Acrylic knife

Price: \$350

Mandal: Dallas Ft. Worth

Maharashtra Mandal

Ardhanarishwar

Artist: Prerana Kulkarni

Dimensions: 12"x10"

Medium: Watercolor & Coffee

Price: \$299

Mandal: MMLA

Waiting for bloom

Artist: Vinita Mohite

Dimensions: 9"x12"

Medium: Charcoal

Price:

Mandal: Seattle MM

Punch

**Artist: Aparna
Deshpande**

Dimensions: 9"x11"

Medium: Mixed media on
paper

Mandal: Marathi Vishwa NJ

Boy on the beach

Artist: Priya Ligade

Dimensions: 8"x 11"

Medium: Transparent
watercolor

Price: Not for Sale

Mandal: MKM Washington DC

Standing Alone

Artist: Shubhangi Mantri

Dimensions: 18" x 25"

Medium: Watercolor

Price:

Mandal: Dallas Ft. Worth

Maharashtra Mandal

Pay: zelle@bmmonline.org or paypal@bmmonline.org | Contact: artists@bmmonline.org

Buyers & Sellers Pl fill out forms at <https://bmm2.page.link/artists>

*Buyer is responsible for shipping and handling.